

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O POLOŽAJU LGBTIQ POPULACIJE U SRBIJI ZA 2014. GODINU

LVBRIE

**GODIŠNJI
IZVEŠTAJ O
POLOŽAJU
LGBTIQ
POPULACIJE
U SRBIJI
ZA 2014.
GODINU**

LGBTQ

**GODIŠNJI IZVEŠTAJ
O POLOŽAJU LGBTIQ POPULACIJE
U SRBIJI**

Izdavač :
Labris - organizacija za lezbejska ljudska prava
Beograd, Republika Srbija
Telefon: + 381 11 3227 480, 064/ 700 8293
email:labris@labris.org.rs
www.labris.org.rs

Autorka:
Jovanka Todorović

Tehničko uređenje, prelom i dizajn korica:
BENUSSI DESIGN

Lektura i korektura:
Dragoslava Barzut, Alex Cooper

Prevod na engleski:
Nataša Stanojević

Štampa:
Standard 2, Beograd
Tiraž: 300

Beograd, 2015

Izdavanje ove publikacije omogućio je:
Centar za unapređivanje pravnih studija

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

342.7

GODIŠNJI izveštaj o položaju LGBT populacije u Srbiji
= Annual Report on the Position of LGBT Population in Serbia /
главна i odgovorna urednica Jovanka Todorović. - 2005- . -
Beograd : Labris - organizacija za lezbejska ljudska prava, 2006-
(Beograd : Standard 2). - 24 cm

Godišnje. - Varijantni naslov: Godišnji izveštaj o položaju
LGBTIQ populacije u Srbiji. - Tekst na srp. i engl. jeziku.
ISSN 1452-8568 = Godišnji izveštaj o položaju LGBT
populacije u Srbiji
COBISS.SR-ID 131070732

SADRŽAJ

UVOD	6
NAJZNAČAJNIJI DOGAĐAJI ZA LGBT POPULACIJU U 2014. GODINI	8
Sloboda mirnog okupljanja, sloboda izražavanja, i politička i društvena participacija LGBT osoba.....	17
Državna uprava i zabrana diskriminacije	21
Bezbednost, unutrašnji poslovi i pravosude	24
Obrazovanje i profesionalna edukacija	28
Zdravstvo, zdravstvena, socijalna zaštita i stanovanje..	29
Omladina, sport, kultura i mediji	30
ZAKLJUČAK	40
ZAVRŠNA REČ	42

Parada ponosa Beograd
© Vesna Lalić

UVOD

Pred vama je deseti po redu godišnji izveštaj o položaju LGBTIQ populacije¹ u Srbiji koji objavljuje Labris – organizacija za lezbejska ljudska prava iz Beograda².

Izveštaj je koncipiran na osnovu sadržaja usvojene Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2013. do 2018. godine³ i obuhvata:

POSEBAN CILJ STRATEGIJE:

- Sloboda mirnog okupljanja, sloboda izražavanja i politička i društvena participacija LGBT osoba.

OBJEDINJENE OBLASTI STRATEGIJE:

- Državna uprava i zabrana diskriminacije;
- Bezbednost, unutrašnji poslovi i pravosuđe.

POSEBNE OBLASTI STRATEGIJE:

1. Obrazovanje i profesionalna edukacija;
2. Zdravstvo, zdravstvena, socijalna zaštita i stanovanje;
3. Omladina, sport, kultura i mediji;
4. Regionalni razvoj i lokalna samouprava.

Izveštaj uključuje pregled najznačajnijih događaja za LGBT populaciju u Srbiji tokom 2014. godine, a oslanja se na podatke iz arhive Labrisa i drugih LGBT organizacija u Srbiji.

Zahvaljujemo se profesorki Zorici Mršević, Alex Cooper, Nataši Stanojević, Asocijaciji Duga, Gejten LGBT, Gej strejt alijansi i Fakultetu za medije i komunikacije na njihovom doprinosu u pisanju ovog izveštaja.

Posebnu zahvalnost dugujemo Centru za unapređivanje pravnih studija koji je podržao izradu ovog izveštaja

¹ U daljem tekstu će se korisiti kraći akronim LGBT

² U daljem tekstu Labris

³ U daljem tekstu Strategija

NAJZNAČAJNI
DOGAĐAJ
POPULACIJE
2014. GODINE

AJNJI
I ZA LGBT
JU U
DINI

SLOBODA MIRNOG OKUPLJANJA, SLOBODA IZRAŽAVANJA, I POLITIČKA I DRUŠTVENA PARTICIPACIJA LGBT OSOBA KAO POSEBAN CILJ STRATEGIJE

- Održana Parada ponosa u centru Beograda (septembar 2014);
- Obeležen Međunarodni dan ponosa šetnjom pod sloganom „Zona slobodna od mržnje“ (jun 2014);
- Tokom kulturnog programa koji je IDAHO Belgrade realizovao od 18. do 23. maja 2014. povo-dom obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije, prikupljan je novac i pomoć za pogodene poplavama;
- Brojne LGBT organizacije u Srbiji (Asocijacija Duga, GSA, Labris, Parada ponosa Beograd i dr.) uključile su se u različite humanitarne akcije za pomoć ugroženim ljudima i životinjama na područjima pogodjenim poplavama;
- Održan peti po redu Prajd vik – „Nedelja ponosa“ (septembar 2014);
- Održana dvodnevna međunarodna konferencija „Budućnost pripada nama – LGBT prava na putu ka EU“ sa preko 180 učesnika/ca iz celog sveta (septembar 2014);
- Organizovan protest centralnim beogradskim ulicama zbog napada na učesnika međunarodne LGBT konferencije (septembar 2014);
- Osnovana neformalna feministička grupa Vještice (oktobar 2014);
- Tribinom u Beogradu i uličnim performansom u Novom Sadu obeležen je Međunarodni dan sećanja na žrtve transfobije (novembar 2014);
- U saradnji sa Viktori institutom iz Vašingtona (Gay and Lesbian Victory Institute), Nacionalnim demokratskim institutom (NDI) i fondacijom Hajnrih Bel (Heinrich Böll Stiftung), Labris je sproveo pet dvodnevnih edukativnih treninga za buduće lidere i liderke u kojima je učestvovalo 22 LGBT osobe iz Srbije, Kosova, Crne Gore, Makedonije, Albanije, Bosne i Hercegovine (maj-novembar 2014);
- Po raspisivanju republičkih izbora, GSA pokreće kampanju „Tvoj glas, tvoje sutra“ sa ciljem da se političke strane i grupacije koje učestvuju na republičkim izborima izjasne o pitanjima vezanim za ljudska prava LGBT osoba, kao i da ova pitanja uključe u svoje predizborne platforme;
- SOS konsultacije za lezbejk objavile Izveštaj o radu.

GOŠĆINA I PREDSTAVLJANJE
O PROZOŠLIM GODINAMA
U SRBIJI 2014. ZA LGBTTIQ+ POPULACIJU

NAPOMENA: NALOGA DOGAĐAJA
U LGBTTIQ+ POPULACIJU
2014. GODINI

DRŽAVNA UPRAVA I ZABRANA DISKRIMINACIJE

- Početkom oktobra, usvojen Akcioni plan za primenu Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2014. do 2018;
- Labris izradio monitoring instrumente za praćenje Strategije i Akcionog plana na osnovu koga je uredjen i prvi izveštaj iz senke za prvu godinu primene Strategije (aprili 2014);
- U organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava u Beogradu, organizovan okrugli sto „Unapređenje položaja LGBT osoba, segment Akcionog plana Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije“ na kome su bili predstavnici/ce resornih ministarstava (aprili 2014);
- U 2014. godini zbog diskriminacije na osnovu seksualne orientacije Poverenici za zaštitu ravnopravnosti podneto ukupno 18 pritužbi (2,6% od ukupnog broja pritužbi), što je znatno manji broj u odnosu na 2013. godinu, kada je podneto 25 pritužbi. Poverenica dala šest mišljenja od čega je u četiri utvrđena diskriminacija a u dva nije. Najviše pritužbi su podnela fizička lica, i to zbog diskriminacije u oblasti zapošljavanja i radnih odnosa;
- U januaru 2014. Poverenica za zaštitu ravnopravnosti utvrdila da je pozorište Boško Buha odbilo da obezbedi pres materijal za predstavu „Gospoda ministarka“ uredniku gej magazina „Optimist“ pod izgovorom da im reklama u tom smislu ne bi odgovarala i da bi predstava

dobila značenje koje nisu hteli da plasiraju, čime je izvršen akt neposredne diskriminacije na osnovu seksualne orientacije;

- Poverenica za zaštitu ravnopravnosti krajem marta 2014. godine utvrdila da je premijer u ostavci Ivica Dačić, u obraćanju medijima 23. septembra 2013. godine povodom izjašnjavanja o Paradi ponosa, izvršio akt diskriminacije prema LGBT osobama time što je izneo stavove koji su „uznemirujući i ponižavajući, kao i stavove kojima se vređa dostojanstvo LGBT osoba“.

- Zbog izjava [...] *Homoseksualci imaju ista prava ali ne i da postavljaju pravila ponašanja.* Nemam ja nikakvu mržnju prema njima, samo ne mogu da prihvatom da je to normalno zato što nije prirodno. Ako je to manjina i izuzetak, onda i oni treba da vode računa da ne vredaju osećanja većine“. „Ako to postoji u zemljama EU, ne znači da mi treba da pružamo podršku toj pojavi. Zato molim vas, nemoj tamo neko da kaže da je to uzor kojim ćemo vaspitavati našu decu, ne, ali oni imaju pravo da se okupe, mada bih voleo da se iz bezbednosnih razloga ne okupljam [...]“- Dačiću preporučeno da ne daje izjave kojima se vređa dostojanstvo LGBT osoba kao i da pozove na sastanak delegaciju Labrisa kako bi neposredno saznao sa kakvim se problemima suočavaju istopolno orijentisane osobe (mart 2014);

- Usvojen **Zakon o javnom informisanju i medijima⁴**

Član 59 Zabrana distribucije informacije ili drugog medijskog sadržaja glasi:

„Na predlog nadležnog javnog tužioca, nadležni sud može zabraniti distribuciju informacije ili drugog medijskog sadržaja ako je to neophodno u demokratskom društvu i ako se u informaciji poziva na:1) akt neposrednog nasilnog rušenja ustavnog poretka;2) akt neposrednog nasilja prema licu ili grupi na osnovu rase, nacionalne pripadnosti, političke pripadnosti, veroispovesti, **seksualne opredeljenosti**, invaliditeta ili drugog ličnog svojstva, a od objavljivanja informacije neposredno preti ozbiljna i nepopravljiva posledica čije se nastupanje ne može sprečiti na drugi način.“

Član 75 Zabrana govora mržnje glasi:

„Idejama, mišljenjem, odnosno informacijama, koje se objavljaju u medijima ne sme se podsticati diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, polu, zbog njihove **seksualne opredeljenosti** ili drugog ličnog svojstva, bez obzira na to da li je objavljivanjem učinjeno krivično delo“;

- Usvojen **Zakon o izvršenju vanzavodske sankcije i mera⁵** u kome u članu **4 Položaj lica uključenog u izvršenje** stoji:

„U postupku izvršenja jemci se poštovanje dostojanstva lica prema kojem se sprovode sankcije i mere. Lice prema kojem se sprovodi izvršenje ne sme biti stavljen u neravnopravan položaj zbog rase, boje kože, pola, jezika, vere, političkih i drugih uverenja, nacionalnog ili socijalnog porekla, imovnog stanja, obrazovanja, društvenog položaja, seksualne orijentacije ili drugog ličnog svojstva“;

- **Zakon o kinematografiji⁶** je članom 28 predvideo:

„Zabranjeno je stavljanje u promet i javno prikazivanje kinematografskog dela kojim se zagovara ili podstiče diskriminacija, mržnja ili nasilje protiv lica ili grupe lica zbog njihovog pripadanja ili nepripadanja nekoj rasi, veri, naciji, etničkoj grupi, polu, zbog njihove seksualne opredeljenosti ili nekog drugog ličnog svojstva“;

- Labris i druge, uglavnom ženske grupe, reagovale protestnim pismom na ukidanje Uprave za rodnu ravnopravnost (aprili 2014);
- U okviru IPA projekta „Sprovođenje antidiskriminacionih politika u Republici Srbiji“ kao podrška Kancelariji za ljudska i manjinska prava i Poverenici za zaštitu ravnopravnosti, Zorica Mršević govorila na 10 panela na temu „Grafiti mržnje, govor mržnje, zločin mržnje, povezanost, uzročnost, potrebna institucionalna i građanska reagovanja“.

4 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_javnom_informisanju_i_medijsima.html

5 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_izvrsenju_vanzavodske_sankcije_i_mera.html

6 http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_kinematografiji.html

Paneli su održani u Odžacima, Boru, Jagodini, Loznicu, Kosjeriću, Vranju, Leskovcu, Novom Pazaru, Prijepolju, Ivanjici (februar – jun 2014);

- Na Zlatiboru, u Zrenjaninu i Beogradu, Labris organizovao seminare za institucije i civilni sektor „Praćenje i dokumentovanje primene: Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2013. do 2018. godine i odnosnog Akcionog Plana“ (jun i oktobar 2014);
- U organizaciji Poverenice za zaštitu ravnopravnosti i Republičkog zaštitnika građana predstavljen Model zakona o rodnom identitetu (maj 2014);
- Zajednička radna grupa Zaštitnika građana i Poverenika za zaštitu ravnopravnosti uputila je nadležnim organima preporuke za izmene i dopune propisa od značaja za pravni položaj transpolnih osoba;
- Održan radni sastanak u prostorijama Zaštitnika građana pod nazivom „Ostvarivanje prava transrodnih i transpolnih osoba – teškoće sa kojima se suočavaju u ostvarivanju i zaštiti prava i iskustva organa javne vlasti“. Na sastanku se diskutovalo o potrebi za redefinisanjem uloge Republičke komisije za lečenje transrodnih poremećaja, ukidanje obavezne sterilizacije transpolnih osoba, način podizanja svesti učenika o transrodnosti i transpolnosti i pravima ovih osoba, analiza nastavnih planova i programa i sadržaja udžbenika u delu koji se odnosi na LGBT populaciju, donošenje podzakonskog akta, na osnovu odredbi Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja, o bližim kriterijumima za prepoznavanje oblika diskriminacije od strane zaposlenog, učenika ili trećeg lica u ustanovi obrazovanja (maj 2014);
- Održana tribina (u organizaciji Gejten – LGBT, Labrisa i Sigurnog pulsa mlađih) „Ne okreći glavu – Upoznaj trans osobu i njene probleme“ na kojoj se raspravljalo o mogućnosti sagledavanja transrodnosti kroz prizmu istorije, kulture, književnosti i ostalih sfera, trans identiteta, te položaja u kome se trans osobe nalaze danas u svetu i kod nas, uključujući i pravni kontekst. Tribina je održana u okviru kampanje „Skućimo zajednicu“ i istaknuta je i važnost usvajanja Zakona o rodnom identitetu. Drugi deo je obuhvatilo program žive biblioteke, tokom koje su aktivisti/kinje govorili o svojim iskustvima trans egzistencije u Srbiji (mart 2014);
- Prilikom nastupa predstavnice Austrije, Končite Vurst, na Eurosongu 2014, na javnom servisu RTS mogle su se čuti diskriminatorne izjave povodom njenog specifičnog izgleda (dugačka kosa, šminka, brada, haljina). Gej lezbejski info centar uputio protestno pismo nakon čega je iz zabavnog programa medijskog javnog servisa saopšteno da „RTS izražava žaljenje ako je došlo do uznemiravanja LGBT populacije“ (maj 2014);
- U okviru kampanje „Skućimo zajednicu“ u KC Rex, održana tribina u organizaciji Gejten - LGBT, Labrisa i Sigurnog pulsa mlađih, pod nazivom „Psihosocijalne i pravne teškoće s kojima se susreće LGBTIQ populacija u Srbiji – realnost i preporuke“ (jun 2014);
- Vlada Republike Srbije usvojila Smernice za uključivanje organizacija civilnog društva u proces donošenja propisa kojima se predviđa pored aktivnog učešća u postupcima donošenja propisa, uključivanje organizacija civilnog društva u partnerstvo sa državnim organima (avgust 2014);
- U organizaciji Filozofskog fakulteta, Beograd, u okviru skupa „Politike roditeljstva“, Zorica Mršević govorila na temu „Roditelji LGBT dece, podrška i zaštita umesto nasilja i odbacivanja“ (septembar 2014);
- Održana zajednička sednica dva skupštinska odbora: Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova i Odbora za evropske integracije u Skupštini Srbije, sa fokusom na predstojeću Paradu ponosa i poštovanje ljudskih prava LGBT osoba (septembar 2014);
- Brojne organizacije civilnog društva potpisale izjavu za uspostavljanje pune saradnje sa Odborom za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Skupštine Republike Srbije (oktobar 2014);
- Grupa LGBT organizacija i organizacija za zaštitu ljudskih prava tokom 2014. izradile javne politike u oblasti: 1. Pristup pravdi i vladavina prava; 2. Bezbednost, prevencija i borba protiv nasilja; 3. Zabrana diskriminacije; 4. Obrazovanje i socio-ekonomski stabilnost; 5. LGBT kultura i identiteti;

- U izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije (za period oktobar 2013. – septembar 2014) istaknuto da su prava LGBTI osoba unapređena ali da je neophodna održivost. Pohvaljeno održavanje Parade ponosa, nominovanje oficira za vezu sa LGBT zajednicom, ali je ukazano na diskriminaciju u oblasti zapošljavanja, pretnje i govor mržnje;
- Labbris predstavio analizu „Istopolna orientacija u srednjoškolskim udžbenicima“⁷ koja predstavlja kvalitativnu analizu dela udžbenika srednjih škola u vezi sa prezentacijom istopolne seksualne orientacije i smernice za promenu sadržaja koji na diskriminatoran način tretira istopolnu seksualnu orientaciju (jul 2014). Krajem godine je započeta priprema za kampanju za prikupljanje podrške inicijativi koja ima za cilj uklanjanje diskriminatornog sadržaja iz udžbenika;
- Pomoćnica Poverenice za zaštitu ravnopravnosti, Kosana Beker izabrana za članicu Izvršnog odbora EQUINET-a⁸ (oktobar 2014);
- Gejten-LGBT održao sastanak sa Ženskom parlamentarnom mrežom radi promovisanja Modela zakona o rodnom identitetu kao i okrugli sto na kome je predstavljen Model u Skupštini AP Vojvodine (decembar 2014);
- Tokom 2014. započet rad na „Platformi za jačanje uloge organizacija civilnog društva u cilju efikasnije zaštite prava i poboljšanja kvaliteta života građana drugačije seksualne orientacije i rodnog identiteta“ sa osnovnim ciljem da se definiše okvir za međusobnu saradnju i saradnju sa drugim organizacijama čiji je rad fokusiran na zaštitu ljudskih prava. Ovom platformom uvažavaju se doprinosi organizacija iz oblasti ostvarivanja LGBT prava, prepoznaju kapaciteti koji mogu da deluju udruženo te se ostvaruje maksimum potencijala zajedničke saradnje. Platforma sadrži 4 strateška stuba i to: 1. Osiguravanje održive i trajne saradnje sa državnim organima i institucijama za zaštitu ljudskih prava kao osnovnog garanta prava i mehanizma delovanja; 2. Kontinuirano praćenje i unapređenje rada institucija države u oblasti zaštite prava LGBT osoba, kao i saradnja sa relevantnim institucijama u cilju mutidisciplinarnog i sveobuhvatnog pristupa rešavanju problema; 3. Kontinuiran rad na izgradnji i osnaživanju LGBT zajednice i povećanju njene vidljivosti i uključivanju u društvene tokove i procese donošenja odluka; 4. Rad sa opštom populacijom u cilju uspostavljanja dijaloga, smanjenja socijalne distance, homofobije, transfobije i drugih oblika diskriminacije;
- Otvorena prva regionalna kancelarija Poverenika za zaštitu ravnopravnosti u Novom Pazaru čime je stanovništvu tog regiona olakšan pristup Povereniku;
- Poverenik za zaštitu ravnopravnosti u saradnji sa Pravosudnom akademijom, a uz finansijsku podršku Fondacije za otvoreno društvo i USAID, organizovao drugo nacionalno takmičenje studenata pravnih fakulteta u Srbiji u simulaciji suđenja (Moot Court) iz oblasti zaštite od diskriminacije a tema je bila diskriminacija na osnovu seksualne orientacije (decembar 2014);
- Nizom aktivnosti obeležen Međunarodni dan ljudskih prava, 10. decembar: Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije predstavila tri nova mehanizma za praćenje stanja ljudskih prava u Republici Srbiji čije će uspostavljanje obezbediti dalji napredak u oblasti unapređenja i zaštite ljudskih prava; Republički zaštitnik građana na sednici Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova u Skupštini Srbije, predstavio Model zakona o rodnoj ravnopravnosti (koji pominje zabranu diskriminacije na osnovu seksualne orientacije i rodnog identiteta).

BEZBEDNOST, UNUTRAŠNJI POSLOVI I PRAVOSUĐE

- Početkom februara 2014. Ministarstvo unutrašnjih poslova donelo Akcioni plan za unapređenje rada i saradnje policije sa predstavnicima i udruženjima LGBT osoba kojim se između ostalog predviđa unapređenje obuke, rada i saradnje policijskih službenika sa LGBT

⁷ <http://labbris.org.rs/wp-content/uploads/2014/07/Analiza-diskriminacionog-sadrzaja-srednjoskolskih-udzbenika.pdf>

⁸ Evropska mreža tela za ravnopravnost

populacijom, borba protiv huliganizma, ekstremizma i nasilja u porodici i izrada priručnika za rad sa LGBT populacijom;

- U martu 2014. Ministarstvo unutrašnjih poslova predstavilo Nacionalnog oficira za vezu za LGBT zajednicom. Oficiri za vezu određeni i u Nišu, Novom Sadu i Kragujevcu;
- Tokom 2014. Ministarstvu unutrašnjih poslova prijavljeno je 7 fizičkih i 12 verbalnih napada na pripadnike LGBT populacije. Prosleđeno je deset izveštaja nadležnom tužilaštvu, dok je jedanaest osoba procesuirano. Prijavljeno je i 66 pretnji LGBT osobama putem društvenih mreža i prema 25 osoba preduzete su mere iz nadležnosti policije i podneto je 45 krivičnih prijava;
- Putem telefona i mejla, Gej strejt alijansa u više navrata tokom marta i aprila 2014. dobijala pretnje u vidu poziva i poruke u kojima se eksplicitno poziva na „ubijanje i klanje njihovih članova i rukovodstva“;
- Pokrenuta tužba za odštetu protiv Dragana Markovića – Palme, lidera Jedinstvene Srbije (JS) koji je dan nakon objavljuvanja pravosnažne presude Apelacionog suda u Beogradu ponovo neosnovano optužio LGBT osobe za razne probleme u društvu (jun 2014);
- Pravosnažno osuđene ubice transseksualke Minje Kočić (jul 2014);
- Viši sud u Beogradu – odeljenje za maloletnike doneo osuđujuću presudu u postupku koji se vodio protiv dva maloletna lica za napad nožem i nanošenje teških telesnih povreda A. Ž. 2011. godine kojom su osuđeni na vaspitnu meru -pojačan nadzor od strane organa starateljstva;
- Lider pokreta „Obraz“, Mladen Obradović, koji je osuđen pravosnažno na četiri meseca kućnog pritvora, počeo da služi kaznu (jul 2014).

OBRAZOVANJE I PROFESIONALNA EDUKACIJA

- Labris koji od 2011. sprovodi treninge u srednjim školama, i u aprilu 2014. organizovao dvodnevni seminar namenjen nastavnom i stručnom kadru na temu „Istopolna orientacija i rodni identitet u nastavnom i savetodavnom radu“. Cilj treninga je podizanje senzibiliteta za specifične potrebe istopolno orientisanih učenika/ca i razvijanje veštine komunikacije sa pripadnicima/cama ove marginalizovane grupe. Obrađene su teme terminologije, ljudskih prava LGBT osoba, društvenih mehanizama homofobije, trans egzistencije, stereotipa i predrasuda;
- Uspostavljena saradnja sa Upravom policije Ministarstva unutrašnjih poslova. Labris održao pet dvodnevnih treninga za 27 policijskih uprava u Srbiji (oktobar – novembar 2014);
- Asocijacija Duga u saradnji sa Kancelarijom za ljudska i manjinska prava nastavila program u oblasti socijalne zaštite sa centrima za socijalni rad širom Srbije.

ZDRAVSTVO, ZDRAVSTVENA, SOCIJALNA ZAŠTITA I STANOVANJE

- U organizaciji Kancelarije za ljudska i manjinska prava i Saveta Evrope predstavljene „Smernice za rad sa seksualnim manjinama u sistemu socijalne zaštite“ (mart 2014);
- Na skupu „Promocija Standarda Svetskog udruženja profesionalaca za transrođno zdravlje“ u organizaciji Gejen - LGBT, Zorica Mršević govorila o „Prezentaciji danskog Zakona o pravoj promeni ličnog identitetskog statusa“ (decembar 2014);
- Centar za socijalni rad u Kovinu uz stručnu podršku Asocijacije Duga organizovao prvi supervizijski sastanak sistema socijalne zaštite, posvećen radu sa LGBT osobama i članovima njihovih porodica (decembar 2014);
- Predstavljena publikacija „Standardi nege zdravlja transpolnih, transrođnih i osoba koje se rodno ne konformiraju, 7. verzija“, Svetskog udruženja profesionalaca/ki za transrođno zdravlje (WPATH – World Professional Association for Transgender Health), u izdanju organizacije Gayten-LGBT (decembar 2014).

OMLADINA, SPORT, KULTURA I MEDIJI

- Sportsko-rekreativna grupa FemSlam učestvovala na „Medijskom turniru žena u malom fudbalu“ u sportskom centru „Banjica“. U revijalnoj utakmici sa ekipom Komunalne policije igrala nerešeno;
- Početkom godine održano prvo okupljanje grupe PFLAG⁹ (P – parents, F – families, friends, L – lesbian, A – and, G – gays) u prostorijama Labrisa;
- Obeležen Međunarodni dan ljudskih prava nizom aktivnosti: Organizacija Labris do-delila zahvalnice partnerima/kama i saradnicima/cama u 2014. godini i proslavila 19 godina osnivanja; brojne organizacije za zaštitu ljudskih prava sprovele u centru Beograda akciju „Dole strahovlada“; Ambasada kraljevine Holandije organizovala projekciju filma o mladim LGBT osobama u Rusiji „Child 404“;
- Nagrada „Duga“ koju Gej strejt aliansa dodeljuje za doprinos u borbi protiv homofobije i transfobije i zaštiti i unapređenju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji uручена Tanji Miščević, šefici pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj Uniji (jun 2014);
- Izdata knjiga „Džuvljarke“ Vere Kurtić, koja govori o životu lezbejki Romkinja (septembar 2014);
- Nakon izložbe „Snapshoot jednakosti“ na kojoj su prikazane fotografije istopolnih parova u trenicima zaključenja braka u Saveznoj državi Njujork, otvorena javna diskusija o Modelu zakona o registrovanim istopolnim zajednicama u Srbiji (decembar 2014);
- Održan šesti po redu BEFEM – Festival feminističke kulture i akcije (decembar 2014);
- Održan šesti po redu internacionalni festival kvir filma „Merlinka“ na kome je prikazano 65 kratkih, igranih i dokumentarnih filmova (decembar 2014);
- Potpisani memorandum o saradnji između grada Zaječara i GSA u vezi sa organizovanjem festivala „Zona tolerancije“ (oktobar 2014);
- Na kvir studijama održano predavanje o LGBT porodicama, analiza elemenata transrodnih likova u porodičnim stripovima (Laki Edi transrođni Viking, Princ Valijant, i dr.) (mart 2014);
- Objavljeni stručni tekstovi sa LGBT tematikom: „Ajdaho – protiv dozvoljene mržnje“¹⁰, „Razbijeni prozori“¹¹ i „Razbijeni prozori i grafiti mržnje“¹² (dnevni list Politika);
- Asocijacija Duga obeležila deset godina postojanja i nastavila svoj petogodišnji program u oblasti socijalne zaštite, koji je započeo 2011. godine uz finansijsku podršku tada Uprave za ljudska i manjinska prava;
- Otvoreno prvo LGBT socijalno preduzeće u Šapcu hostel „MOONRISE DOO“¹³;
- Obeležen Dan sećanja na žrtve transfobije „Trans egzistencija, trans diskriminacija i trans prava u Srbiji“ koji su zajednički organizovali Gejten-LGBT i NVO Egal (novembar 2014);
- Iako je izveštavanje medija tokom 2014. o LGBT populaciji bilo uglavnom pozitivno, tekstovi ma “Optužio glumca Gorana Jevtića da mu je oblubio maloletnog sina”¹⁴, “Policija saslušala Gorana Jevtića”, “Dečak ispričao tužiocu šta mu je uradio Jevtić” objavljenim 22, 23. i 24. oktobra 2014. godine, list “Blic” prekršio tačku 3. Odeljka IV (Odgovornost novinara) po kojoj je novinar dužan da poštuje pravilo pretpostavke nevinosti i ne sme nikoga proglašiti krivim do izricanja sudske presude. Tekstovi su pokrenuti nakon saznanja da su roditelji maloletnika podneli privatnu krivičnu prijavu protiv glumca zbog sumnje da je Jevtić pokušao da im siluje sina. Dnevnom listu “Blic” naloženo da odluku Komisije za žalbe Saveta za štampu objavi najkasnije u trećem narednom broju od dana dostavljanja odluke.

9 Grupe podrške za roditelje, članove porodice i prijatelje LGBT osoba

10 http://zoricamrsevic.in.rs/mediji/Protiv_dozvoljene_mrznje.pdf

11 http://zoricamrsevic.in.rs/mediji/20141009-Razbijeni_prozori.pdf

12 http://zoricamrsevic.in.rs/mediji/20141114-Razbijeni_prozori_i_grafiti_mrznje.pdf

13 <http://www.moonrisehostel.com/>

14 <http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/504492/Optuzio-glumca-Gorana-Jevtica-da-mu-je-oblubio-maloletnog-sina/komentari>

REGIONALNI RAZVOJ I LOKALNA SAMOUPRAVA

- Po prvi put pet lokalnih samouprava daje finansijsku podršku LGBT organizaciji Asocijacija Duga i to: Šabac, Raška, Tutin, Trstenik i Arilje.

[...] Grupe koje su najviše diskriminisane su i dalje Romi, seksualne manjine, i lica obolela od HIV/AIDS, od kojih se neki često sučeljavaju sa govorom mržnje i pretnjama. Istrage, gonjenje i kažnjavanje za krivična dela motivisana mržnjom ne vrše se uvek na primeren način. Treba preuzeti dalje korake za usaglašavanje sa pravnim tekovinama EU u oblasti jednakih mogućnosti.

Svest o pripadnicima lezbejske, gej, biseksualne, transseksualne i interseksualne populacije (LGBTI) i zaštita njihovih prava počeli su da se poboljšavaju, ali to treba da bude održivo. Ministarstvo unutrašnjih poslova odredilo je oficira za vezu sa LGBTI zajednicom, sa kojom je dijalog unapređen. To je doprinelo održavanju Parade ponosa u Beogradu, 28. septembra bez većih incidenata.

U srpskom društvu, međutim, još uvek preovlađuju diskriminatorne izjave. Potrebna je trajna i vidljivija politička posvećenost promovisanju kulture poštovanja i podizanju svesti. Diskriminacija na osnovu seksualne orientacije još uvek se redovno beleži u oblasti zaposlјavanja. LGBTI aktivisti i dalje su izloženi pretnjama i govoru mržnje, a tamo gde je to potrebno, treba izgraditi učinak u pogledu istraga i osuđujućih presuda.

(4.23 Poglavlje 23: Pravosude i osnovna prava)

[...] Održavanje Parade ponosa u Beogradu, 28. septembra bez većih incidenata, predstavljalo je značajan korak ka delotvornom ostvarivanju ljudskih prava uopšte i posebno prava LGBTI (lezbejski, gej, biseksualni, transrodni i interseksualni) osoba u Srbiji. Bez obzira na dobar rad vlade na pripremanju za ovaj događaj, potrebna je veća politička podrška promociji osnovnih sloboda.

Takođe postoji potreba za doslednom i vidljivom opredeljenosti za podsticanje kulture poštovanja prema LGBTI zajednici. Diskriminatorne izjave, zastrašivanje i nasilje i dalje prolaze bez značajnih političkih reakcija ili odgovarajućih postupaka vlasti. Akcioni plan za sprovođenje strategije za borbu protiv diskriminacije usvojen je u oktobru 2014. Nacionalni mehanizam za sprovođenje preporuka organa UN za ljudska prava tek treba da bude usvojen.

(2.2. Ljudska prava i zaštita manjina)

[...] U oblasti političke borbe protiv diskriminacije, Kancelarija poverenika za zaštitu ravnopravnosti je nastavila sa aktivnostima na podizanju nivoa svesti o diskriminaciji i mehanizmima za zaštitu od diskriminacije. Međutim, potrebno je da se poboljša kapacitet Kancelarije. Potrebno je dalje usaglašavanje zakona o zabrani diskriminacije sa pravnim tekovinama EU. Grupe koje su najviše diskriminisane i dalje su Romi, seksualne manjine i lica obolela od HIV/AIDS.

Bez obzira na dobru pripremljenost vlade za Paradu ponosa, potrebna je vidljivija politička posvećenost promovisanju kulture poštovanja prema lezbejskoj, gej, biseksualnoj, transseksualnoj i interseksualnoj (LGBTI) zajednici i podizanje svesti. Obezbeđena je obuka za policiju o zabrani diskriminacije i pitanjima ravnopravnosti.

(4.19 Poglavlje 19: Socijalna politika i zaposlјavanje)

[...] Kancelarija Vlade za ljudska i manjinska prava je nastavila sa obukama za advokate, policijske službenike i socijalne radnike o pravima LGBTI populacije. Međutim sprovođenje relevantnih međunarodnih instrumenata je još uvek nezadovoljavajuće, naročito na lokalnom nivou. Uloga i položaj Kancelarije treba da budu ojačani. Treba uspostaviti nacionalni mehanizam za praćenje sprovođenja preporuka tela UN za ljudska prava, što bi omogućilo pregled preporuka u skladu sa kojima treba postupiti.

(4.23 Poglavlje 23: Pravosude i osnovna prava)

[...] Sloboda okupljanja i udruživanja uglavnom se podržava. Održavanje Parade ponosa bez velikih incidenata i dobre pripremne aktivnosti vlade u ovom pogledu označili su suštinski korak ka efektivnom uživanju slobode okupljanja. Aktivnosti ekstremnih desničarskih organizacija i nasilnih grupa takozvanih navijača i dalje predstavljaju razlog za zabrinutost. Zvaničnici bi trebalo da javno i sistematičnije osuđuju ili reaguju na pretnje, fizičke napade i slučajevе izazivanja nasilja i govor mržnje ekstremističkih grupa protiv nevladinih organizacija (NVO), istaknutih branilaca ljudskih prava, novinara, blogera ili pojedinaca. Tek treba ostvariti učinak u vidu istraga i osuđujućih presuda. Zakon o javnom okupljanju tek treba da se u potpunosti uskladi sa Ustavom.

(4.23 Poglavlje 23: *Pravosude i osnovna prava*)

[...] Održavanje Parade ponosa u Beogradu 28. septembra bez većih incidenata, koje je usledilo nakon dobrih pripremnih aktivnosti vlade, označilo je suštinski korak ka efektivnom ostvarivanju ljudskih prava i posebno prava LGBTI.

(4.23 Poglavlje 23: *Pravosude i osnovna prava*)

Iz godišnjeg izveštaja Evropske komisije o napretku Srbije¹⁵

SLOBODA MIRNOG OKUPLJANJA, SLOBODA IZRAŽAVANJA, I POLITIČKA I DRUŠTVENA PARTICIPIACIJA LGBT OSOBA

PARADA PONOSA

Incident na Paradi ponosa
© Screenshot Youtube

Parada ponosa
© Z. Lončarev

Nakon tri godine uzastopne zabrane, u Beogradu je 28. septembra 2014. održana Parada ponosa. Skup su obezbeđivale izuzetno jake policijske snage. Oko Nemanjine ulice, učesnike/ce Parade ponosa čuvala su tri prsta obezbeđenja, borbena vozila i vodeni topovi a prema pisanju medija na ulicama je tog dana bilo oko 6000 policajaca.

Šetnja ulicom Kneza Miloša, od zgrade Vlade Srbije do platoa kod Skupštine grada Beograda, trajala oko pola sata a podršku LGBT zajednici i slobodi okupljanja su svojim prisustvom dali brojni političari i javne ličnosti između ostalog i gradonačelnik Beograda Siniša Mali, ministarka državne uprave i lokalne samouprave, Kori Udovički, ministarka bez portfelja zadužena za evropske integracije, Jadranka Joksimović, ministar kulture i informisanja, Ivan Tasovac, potpredsednik Demokratske stranke, Borislav Stefanović, predsednik LDP-a Čedomir Jovanović, ambasador SAD, Majkl Kirbi kao i režiseri Srđan Dragojević i Srđan Golubović kao i brojne druge javne ličnosti.

¹⁵ http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/Izvestaj_o_napretku_dec14.pdf

Šetnja u toku koje su nošeni transparenti „Prajd. Normalno“, „Prestanite da kršite ljudska prava“, „Pravda za sve žrtve nasilja u Srbiji“ završena je oko 14 časova ispred Skupštine grada Beograda govorima šefa Delegacije Evropske unije u Srbiji Majkl Davenporta, aktiviste Parade ponosa Beograd i Kviriće, Slobodana Stojanovića, predstavnice Žena u crnom, Staše Zajović, predstavnice Labrisa, Dragoslave Barzut i drugih.

U „Saopštenju povodom mogućeg održavanja manifestacija visokog rizika“, i pod naslovom „Preseude po hitnom postupku“, Viši prekršajni sud u Beogradu ukazao je da „sva lica koje policija bude privela dežurnom sudiji Prekršajnog suda, mogu očekivati da će biti procesuirana po hitnom postupku“.

Iako je u izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije više puta naglašeno da je „Parada ponosa održana bez većih incidenata“ uhapšeno je više od 50 ljudi a dežurne sudije za prekršaje su kaznile 15 osoba novčanim kaznama do 25.000 dinara uglavnom zbog posedovanja pirotehničkih i drugih nedozvoljenih sredstava.

Protiv devet osoba napisana je prijava zbog neposedovanja ličnih dokumenata, od kojih je jedna odgovorna i zbog nošenja pirotehničkih sredstava (dve petarde). Od sudije za prekršaje u Policijskoj stanici u ulici Despota Stefana protiv šest osoba je napisana prijava i to tri zbog prometa eksplozivnim materijalom, dve zbog posedovanja bejzbol palica, a jedna zbog posedovanja noža. U sedištu Suda u Timočkoj ulici dežuralo je 17 sudija. Pored redovnog dežurnog sudije u Policijskoj stanici u ulici Despota Stefana, dežurale su i sudije za prekršaje iz oblasti saobraćaja u Savskoj ulici.

Od drugih incidenata mediji su zabeležili da su zapaljene gume na autoputu na Novom Beogradu, da je grupa huligana zapalila autobus u Južnom bulevaru kao i da je tokom šetnje u okviru Parade ponosa u centru Beograda (na raskrsnici ulica Beogradske i Njegoševe) došlo do sukoba slabijeg intenziteta između demonstranata i policije.

Oko pedesetak mladića koji su nosili četnička obeležja, bacali kamenice na policiju i uzvikivali „Idite na Kosovo“ i „Peder gradom neće šetati“, pokušalo je da se probije do Slavije, ali ih je policijski kordon zaustavio na uglu sa Njegoševom ulicom.

Oko dvadeset protivnika Parade ponosa pokušalo je da se iz Knez Mihailove ulice probije ka Trgu republike, ali ih je u tome sprečio kordon policije.

Grupa od dvadesetak huligana je napala zgradu B92 i policiju koja je obezbeđivala objekat televizije, tom prilikom je povređen jedan policajac. Huligani su bacili više dimnih bombi, baklji i ostalih pirotehničkih sredstava na pripadnike policije na samom ulazu u zgradu u kojoj se nalazi B92.¹⁶

Iako nije utvrđeno da je događaj u vezi sa Paradom ponosa, policija je u ulici Svetozara Markovića privela dvojicu muškaraca od kojih je jedan pretio automatskom puškom a drugi imao povrede glave. Veliku medijsku pažnju izazvao je sukob policije i brata premijera Aleksandra Vučića.

Na samom događaju, ispred zgrade Vlade Srbije desio se incident, kada je LGBT aktivistima koji su držali transparente s likovima patrijarha Pavla i mitropolita Amfilohija prišao nepoznati muškarac i bacio jedan od transparenta na zemlju.

Izražavajući nezadovoljstvo zbog održane Parade ponosa, pristalice Pokreta Dveri kasnije su istog dana organizovale protestnu šetnju centralnim gradskim ulicama.

Kao što se navodi u izveštaju Evropske komisije o napretku Srbije, održavanje Parade ponosa bez većih incidenata, veliki je i značajan korak ka efektivnom ostvarivanju prva LGBT osoba ali je neophodna doslednost i politička posvećenost promovisanju kulture poštovanja prema LGBT zajednici što će biti moguće oceniti tek u godinama koje dolaze.

¹⁶ <http://arhiva.24sata.rs/vesti/beograd/vest/nije-zabranjena-parada-ponosa-danas-u-12-centar-pun-policije/151939.shtml>

MEĐUNARODNI DAN PONOSA LGBT OSOBA¹⁷

©GSA.ORG.RS

19

GODIŠNJA KAMPANJNA
O PONOSU I ZAŠTITU
LGBT OSOBA
U SRBIJI ZA 2014. GODINU

ZONA SLOBODNA OD MRŽNJE
I PREDSTAVLJANJA
DROŠTVA IZBRAVANJA
POLITIČKA I
SOCIjalna
Društvena
Participacija
LGBT OSOBA

U Beogradu je 27. juna 2014. akcijom „Zona slobodna od mržnje“ i kraćom šetnjom centralnim ulicama obeležen Međunarodni Dan ponosa LGBT osoba.

Ovu akciju zajednički su organizovale Žene u crnom (ŽUC), Gej strejt alijansa (GSA), IDAHO Beograd, Gej lezbejski info centar (GLIC), Asocijacija Duga, Centar za kvir studije (CKS), Novosadska lezbejska organizacija (NLO), Udruženje Hestija i Komitet pravnika za ljudska prava (YUCOM).

Skup od oko 200 učesnika/ca među kojima su bili i predstavnici/ce institucija, međunarodnih organizacija i ambasada, podržale su i brojne organizacije civilnog društva iz Beograda (Labris, Egal, JAZAS, Beogradski fond za političku izuzetnost, Altea) ali i veliki broj organizacija iz čitave Srbije i regionala: Centar za devojke (Niš), Ženski protestor (Niš), Alternativni centar za devojke (Kruševac), Evropski pokret (Niš), Žene juga (Pirot), Nezavisni ženski centar (Dimitrovgrad), Bonafide (Pljevlja), Esperanca (Novi Sad), Žene za mir (Leskovac), SOS telefon za žene i decu žrtve nasilja (Vlasotince), Romska Mreža Banata, Udruženje žena Peščanik (Kruševac), Multietnički centar za razvoj regije Dunav 21 (Bor), Generator (Vranje), LGBTIQ socijalni centar (Podgorica), Sarajevski otvoreni centar (Sarajevo), Udruženje za društvena istraživanja i komunikacije (Sarajevo, Zenica). Akciju su prethodno podržale i potpredsednica Vlade i ministarka državne uprave i lokalne samouprave Kori Udovički, Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije, kancelarija Saveta Evrope u Beogradu Antje Rotemund koja je bila prisutna na događaju, Delegacija EU u Srbiji, OEBS, ambasade Sjedinjenih Američkih Država, Velike Britanije, Holandije, Kanade, Austrije, Hrvatske. Pisanu podršku akciji „Zona slobodna od mržnje“ je uputila i LGBT interparlamentarna grupa Evropskog parlamenta, kao i Kampanja za ljudska prava (Human Rights Campaign), najveća LGBT organizacija u Sjedinjenim Američkim državama.

Prisutnima su se obratili Poverenica za zaštitu ravnopravnosti Nevena Petrušić, zamenica Zaštitnika građana Gordana Stevanović, koordinatorka Žena u crnom Staša Zajović i predsednik GSA Lazar Pavlović.

Učesnici su noseći zastave duginih boja i transparente, među kojima i transparente solidarnosti sa ugroženima u poplavljениm područjima, krenuli u kraću šetnju ulicama Svetozara Markovića, Njegoševom, a zatim do Beogradske ulice do mesta gde je 1997. ubijen romski dečak Dušan Jovanović. Učesnici su minutom čutanja odali poštu ubijenom dečaku a aktivisti su položili cveće na spomen ploču.

Skup su obezbedio policijske snage a tokom okupljanja i šetnje nije zabeležen nijedan incident. „Zona slobodna od mržnje“ se održala drugu godinu za redom a njen osnovni cilj je da ukaže na postojeću netoleranciju prema LGBT zajednici ali i prema drugim manjinskim i ugroženim grupama i pojedincima/kama, kao i da od mržnje simbolično „oslobađa“ javne prostore u Beogradu i u drugim gradovima širom Srbije. Godine 2013. ova akcija je pod istim sloganom bila posvećena sećanju na ubijenog francuskog državljanina Brisa Tatona.

17 <http://gsa.org.rs/2014/06/akcijom-zona-slobodna-od-mrznje-obelezen-medjunarodni-dan-ponosa-u-beogradu/>

LJUDSKA PRAVA LGBT OSOBA NA AGENDI POLITIČKIH STRANAKA¹⁸

Po raspisivanju republičkih izbora GSA je pokrenula kampanju „Tvoj glas, tvoje sutra“ koja je za jedan od ciljeva imala da se političke stranke i grupacije koje učestvuju na republičkim izborima izjasne o pitanjima vezanim za ljudska prava LGBT osoba, kao i da ova pitanja uključe u svoje predizborne platforme.

Kako stoji u Izveštaju „GSA je kroz najavljenе kriterijume i kroz definisanje različitih kategorija u kojima je ocenjivala stavove političkih stranaka i koalicija, u velikoj meri ‘pretresla’ i izanalizirala njihov odnos prema LGBT pitanju u predizbornoj kampanji, polazeći pre svega od činjenice da samo retorička podrška LGBT populaciji naprosto više nije dovoljna, već da je nakon pomaka ostvarenih u poslednjih nekoliko godina potrebno da se političke stranke na ozbiljan i sistematičan način obrate LGBT populaciji“.

U ovoj kampanji se izdvojila grupa od više političkih stranaka koja ima pozitivan odnos prema LGBT populaciji, percipira LGBT pitanje kao važno, ima svest o tome da je LGBT zajednica deo biračkog tela, obraća joj se dosledno i manje ili više strateški i nudi rešenja za poboljšanje položaja LGBT osoba u Srbiji. U tu grupu političkih stranaka spadaju Demokratska stranka (DS), Nova demokratska stranka (NDS), Liberalno demokratska partija (LDP) i Socijalistička partija Srbije (SPS), s tim što je DS prema posmatranim kriterijumima u predizbornoj kampanji napravila najveći iskorak u pozitivnom smeru u odnosu na raniji period. Lista „Dosta je bilo“ ima pozitivan stav, ali se dosta kasnije od ostalih u kampanji uključila u ovu temu, na jedan manje strateški a više stihiski način, dok se Srpska napredna stranka (SNS) i pored dobre startne pozicije zbog urađenog u periodu između izbora, kao i pozitivnog stava na početku predizborne kampanje, o ovom pitanju u daljem toku kampanje nije izjašnjavala.

TABELARNI PREGLED STAVOVA POLITIČKIH STRANAKA I KOALICIJA PO KATEGORIJAMA:

STRANKE KOALICIJE	START	KVALITET	KVANTITET	DOSLEDNOST	PRINCIPIJELNOST	ODGOVORNOST	INICIJATIVA	ZAKONODAVSTVO	AUTOVANJE	FINIŠ
		1	1	1	0	0	0	0	0	
SNS (1)	2	1	2	1	-1	1	2	1	0	5
SPS (2)	1	1	3	1	-1	2	2	1	0	8
LDP (4)	1	1	3	1	-1	2	2	1	0	10
DS (8)	2	1	3	1	1	2	2	1	0	13
NDS (11)	1	1	2	1	1	2	2	0	0	10
DOSTA JE BILO (15)	/	1	1	/	/	1	1	1	0	5

Zbog jasnijeg prikaza stavova proevropskih predizbornih koalicija i stranaka, fokus postojećih kategorija je bio na strankama – nosiocima koalicija, dok su se stavovi njihovih koalicionih partnera u nekim kategorijama ocenjivali odvojeno. U određenim kategorijama su bili predviđeni i negativni poeni za iskazanu homofobiju i slične negativne stavove, pa su tako LDP i SPS u kategoriji „principijelnost“ koja se odnosi na stavove njihovih koalicionih partnera prema LGBT populaciji doatile negativne poene zbog izjava Muamera Zukorlića i Dragana Markovića Palme.

DRŽAVNA UPRAVA I ZABRANA DISKRIMINACIJE

AKCIJONI PLAN ZA PRIMENU PRIMENU STRATEGIJE PREVENCIJE I ZAŠTITE OD DISKRIMINACIJE

Donošenjem Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period 2013-2018, juna 2013. godine, Republika Srbija se opredelila za sistemsku izgradnju institucionalnog i zakonodavnog okvira kao i mehanizama borbe protiv diskriminacije.

Na sednici održanoj 2. oktobra 2014, Vlada Republike Srbije usvojila je i Akcioni plan za primenu Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2014. do 2018. godine. Ovaj dokument usklađen je sa Akcionim planovima za pridruživanje Evropskoj uniji za pregovaračka poglavља 23 i 24. Kroz Akcioni plan preciziran je i okvir za sprovođenje strateških ciljeva koji je omogućio realizaciju ciljeva i mera utvrđenih Strategijom i sistemski nadzor nad njenim sprovođenjem. Akcionim planom predviđene su konkretnе mере и aktivnosti neophodne за realizaciju strateških ciljeva, rokovni, odgovorni subjekti i resursi za realizaciju. Takođe, definisani su i pokazatelji ispunjenosti aktivnosti, na osnovu kojih će se pratiti stepen njihove realizacije, pokazatelji za procenu uspešnosti postavljenih ciljeva i potrebni resursi za realizaciju utvrđenih mera. Iako će brojne organizacije nadgledati sprovođenje Strategije, u cilju što efikasnije primene Akcionog plana predviđeno je formiranje tela koje će imati koordinativnu ulogu u ovom procesu. Takođe, Kancelarija za ljudska i manjinska prava koristiće indikatore ispunjenosti aktivnosti.

Donošenje Akcionog plana za primenu Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije je važan korak napred u opštem procesu evropskih integracija i reformi u oblasti antidiskriminacije.

Na ovom značajnom dokumentu u proteklih godinu dana intenzivno je radio tim nezavisnih eksperala i Radna grupa sastavljena od predstavnika relevantnih državnih institucija čijim radom je koordinirala Kancelarija za ljudska i manjinska prava.

Javna rasprava obuhvatila je nekoliko okruglih stolova koji su se održali u Nišu, Novom Sadu i Beogradu.

Finansiranje izrade Akcionog plana pomogli su: Profid, Ambasada Velike Britanije, Savet Evrope, a podrška je pružena i kroz IPA 2011 projekat „Sproveđenje antidiskriminacionih politika“.

Labris je tokom godine izradio monitoring instrumente i započeo praćenje implementacije Strategije i Akcionog plana. Sa tim u vezi održana su četiri treninga za monitoring implementacije i za

civilni sektor i za institucije. Grupa LGBT organizacija i organizacija za zaštitu ljudskih prava izradile su javne politike u oblasti zaštite prava i poboljšanju kvaliteta života LGBT građana/ki iz 5 oblasti: 1. Pristup pravdi i vladavini prava; 2. Bezbednost, prevencija i borba protiv nasilja; 3. Zabranu diskriminacije; 4. Obrazovanje i socio-ekonomska stabilnost; 5. LGBT kultura i identiteti (septembar 2014). Rad na javnim politikama nastao je kao uvremenjena tendencija mapiranja problema ali i nuđenja mogućih re-

ZAJEDNIČKI SASTANAK ODBORA ZA LJUDSKA MANJINSKA PRAVA I RAVNOPRavnost POLOVA I ODBORA ZA EVROPSKE INTEGRACIJE¹⁹

Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova i Odbor za evropske integracije Skupštine Republike Srbije, održali su 23. septembra 2014. zajedničku sednicu, kako bi u „Nedelji pospeška“ koja je prethodila najavljenoj Paradi ponosa, doprineli nastavku diskusije o ljudskim pravima.

vima. Sednici su prisustvovali predstavnici/ce diplomatskog kora, Delegacija EU u Srbiji, narodni poslanici/ce kao i LGBT aktivisti/tkinje.

Sednicom je predsedavao predsednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, Meho Omerović, a prisutnima su se obratili i direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije, Suzana Paunović, poverenica za zaštitu ravnopravnosti Nevena Petrušić, šefica pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj Uniji Tanja Miščević kao i brojni LGBT aktivisti.

Na sednici se diskutovalo o problemima sa kojima se svakodnevno susreću LGBT osobe u Srbiji, naročito u ruralnim sredinama. Od poslanika/ca najaktivniji su bili potpredsednica Narodne Skupštine Gordana Čomić i poslanici Saša Mirković i Dragan Šormaz. Oni su pružili punu podršku LGBT organizacijama, LGBT populaciji, održavanju Parade ponosa i pozvali su LGBT organizacije da intenziviraju komunikaciju sa predstavnicima parlamenta. Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova i Odbor za evropske integracije pozvali su sve nadležne državne organe i institucije da preduzmu mere u okviru svojih nadležnosti i da u skladu sa bezbednosnim procenama, obezrede prava i slobodu okupljanja LGBT populacije, u isto vreme apelujući na sve građane/ke da navedene aktivnosti proteknu u duhu tolerancije.

Odbor za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova i Odbor za evropske integracije će u najskorijem roku pokrenuti proceduru za donošenje deklaracije protiv nasilja, govora mržnje i zločina iz mržnje.

Na sednici je rečeno:

„Ne želimo da se ovakve vrste diskusije vode samo uoči Parade ponosa. Država je u obavezi da omogući održavanje Parade, čime bi bila poslata jasna poruka da svi građani imaju ista prava“, izjavio je predsednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, Meho Omerović otvarajući sednicu. Omerović je posebno naglasio da svi prisutni predstavnici Narodne skupštine podržavaju održavanje Parade ponosa.

„Parada ponosa treba da se održi zbog LGBT populacije, a ne zbog priključenja Evropskoj uniji“, naglasila je Miščević napominjući da se često održavanje Parade ponosa stavljati u kontekst pregovora za pristupanje EU.

Sekretar Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, Milorad Todorović rekao je da MUP pruža bezbednost svim građanima kao i da je u proteklom periodu intenzivirana saradnja sa LGBT populacijom.

MEHANIZMI ZA PRAĆENJE STANJA LJUDSKIH PRAVA U SRBIJI

Kancelarija za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije, povodom obeležavanja 10. decembra, Međunarodnog dana ljudskih prava, predstavila je tri nova mehanizma za praćenje stanja ljudskih prava u Republici Srbiji čije će uspostavljanje obezrediti dalji napredak u oblasti unapređenja i zaštite ljudskih prava.

Sa tim u vezi, Vlada je uspostavila nacionalni mehanizam za praćenje sprovođenja preporuka ugovornih tela UN, što će omogućiti efikasnije sprovođenje međunarodnih obaveza Republike Srbije preuzetih ratifikacijom međunarodnih konvencija, kao i obaveza u procesu evropskih integracija. U toku 2015. godine očekuje se održavanje konstitutivne sednice ovog tela.

Predstoji i uspostavljanje mehanizma Vlade za praćenje sprovođenja Akcionog plana za primenu Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije za period od 2014. do 2018. godine, koji će pratiti napredak u izvršenju mera, sprovođenju aktivnosti, poštovanju predviđenih rokova i preventivno upozoravati na izazove u izvršavanju planiranih mera.

Labris je pokrenuo projekat praćenja implementacije Strategije prevencije i zaštite od diskriminacije i odnosnog Akcionog plana.

ISTRAŽIVANJE O DISKRIMINACIJI NA OSNOVU SEKSUALNE ORIJENTACIJE I RODNOG IDENTITETA U UDŽBENICIMA SREDNJIH ŠKOLA

Labris je u julu 2014. predstavio publikaciju „Istopolna orijentacija u srednjoškolskim udžbenicima“²⁰ koja je obuhvatila podatke prikupljene analizom sadržaja udžbenika u vezi sa predstavljanjem istopolne seksualne orijentacije kao i smernice za izmenu diskriminacionog sadržaja upućene Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja.

Rezultati analize ukazuju na nepromenjeno stanje tretiranja istopolne orijentacije u srednjoškolskim udžbenicima, a diskriminatorni sadržaj se primećuje kroz patologizaciju seksualne orijentacije koja nije heteroseksualna, kao i kroz podržavanje negativnih predrasuda i to u udžbenicima iz oblasti biologije, psihologije i medicine.

Osnovni ciljevi istraživanja su utvrđivanje diskriminatornog sadržaja koji se odnosi na tretiranje istopolne seksualne orijentacije u udžbenicima za srednje škole na teritoriji Srbije kao i postavljanje zahteva Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS, Nacionalnom prosvetnom savetu i Zavodu za unapređenje kvaliteta vaspitanja i obrazovanja, za uklanjanje diskriminatornog sadržaja i usvajanje preporuka za afirmativno tretiranje istopolne seksualne orijentacije.

Potreba za ovakvom analizom javila se usled opšte društvene klime u Srbiji koja podrazumeva visok stepen netolerancije i diskriminacije prema osobama koje nisu isključivo heteroseksualne orijentacije. Osnovu analize čini oslanjanje na značaj pravilnog, naučno zasnovanog obrazovanja na razvoj društva ali i potreba da se ukaže da zatečeni udžbeničko-nastavni sadržaji predstavljaju kršenje Ustava Republike Srbije i čak šest zakona: Zakona o zabrani diskriminacije²¹, Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima²², Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja²³, Zakona o srednjim školama²⁴, Zakona o mladima²⁵ i Zakona o ravnopravnosti polova²⁶.

Rekli su o istraživanju:

Mina Damnjanović, autorka: „Formalno obrazovanje je važno jer je zvanično, institucionalno i samim tim na direktni način predstavlja odraz onoga što se u društvu uzima za dobro odnosno loše, moralno ili nemoralno, zdravo odnosno bolesno, poželjno ili nepoželjno. S tim u vezi, sadržaj udžbenika, kao i njegova interpretacija od strane profesora/ki predstavlja važan segment celokupnog sistema obrazovanja. U tom kontekstu pokazalo se važnim napraviti analizu sadržaja koja se tiče tretiranja istopolne seksualne orijentacije u udžbenicima, a koja bi predstavljala mapiranje problema i prvi korak u mogućoj izmeni obrazovne politike.“

Dr Zorica Mršević: „Dokle god se u udžbenicima istopolna orijentacija predstavlja kao socijalna devijacija, kao prostitucija, maloletničke trudnoće i sl, dotle imamo problem sa totalno nenaучним, pogrešnim predstavama koje ‘edučuju’ nove generacije u homofobičnom maniru“.

Opšta preporuka Ministarstvu prosvete, nauke i tehnološkog razvoja odnosi se na uklanjanje diskriminatornih sadržaja iz nastavnih materijala i prakse kao i promovisanje poštovanja ljudskih prava kroz usaglašavanje sadržaja sa tekovinama i dostignućima nauke.

²⁰ <http://labris.org.rs/wp-content/uploads/2014/07/Analiza-diskriminacionog-sadrzaja-srednjoskolskih-udzbenika.pdf>

²¹ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_zabrani_diskriminacije.html

²² <http://www.mpn.gov.rs/dokumenta-i-propisi/zakoni/obrazovanje-i-vaspitanje/510-zakon-o-udzbenicima-i-drugim-nastavnim-sredstvima>

²³ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osnovama_sistema_obrazovanja_i_vaspitanja.html

²⁴ <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/cir/pdf/zakoni/2013/2228-13.pdf>

²⁵ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_mladima.html

²⁶ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_ravnopravnosti_polova.html

BEZBEDNOST, UNUTRAŠNJI POSLOVI I PRAVOSUĐE

PRAVOSNAŽNA PRESUDA APELACIONOG SUDA U SLUČAJU DISKRIMINACIJE LGBT POPULACIJE OD STRANE DRAGANA MARKOVIĆA I POKRETANJE TUŽBE ZA ODŠTETU PROTIV ISTOG²⁷

Apelacioni sud u Beogradu, 11. juna 2014. preinačio je odluku Prvog osnovnog suda i doneo pravosnažnu presudu kojom se usvaja žalba Gej strejt alijanse (GSA) i utvrđuje da je narodni poslanik i predsednik Jedinstvene Srbije (JS), Dragan Marković Palma, izvršio težak oblik diskriminacije LGBT populacije.

Apelacioni sud je takođe zabranio osuđenom da ponavlja izvršenu diskriminaciju i naložio mu da plati tužiocu tj. GSA sudske troškove u iznosu od 57.300,00 dinara u roku od 15 dana od prijema presude, pod pretnjom izvršenja.

Presuda Dragana Markovića Palmi je šesta pravosnažna presuda koja kao osnov ima seksualnu orientaciju a koju su advokati GSA uspeli da dobiju na sudovima od 2009. godine od kada je osnovana Pravna služba GSA, što je presudno doprinelo stvaranju sudske prakse u ovoj oblasti u Srbiji.

Postupak koji je dva puta vraćan na početak, traje od avgusta 2011. godine, kada je pravna služba GSA podnela tužbu protiv Dragana Markovića Palme na osnovu Zakona o zabrani diskriminacije jer je drugačija seksualna orientacija s njegove strane prikazana kao bolest i nenormalna pojava i to putem javnih glasila, tj. zbog njegove izjave date medijima 15. avgusta 2011. godine u kojoj je rekao „stav Jedinstvene Srbije i moj lični stav je – mi smo protiv svakog skupa gde homoseksualci demonstriraju ulicama Beograda i žele da prikažu nešto što je bolest da je normalno“.

Prvi osnovni sud je u novembru 2011. usvojio tužbu GSA i doneo prvostepenu presudu kojom je utvrđio da je Marković izvršio težak oblik diskriminacije po osnovu seksualne orientacije a na osnovu članova 11, 12, 13 i 21 Zakona o zabrani diskriminacije i zabranio mu ponavljanje izvršene diskriminacije. Međutim, Apelacioni sud u Beogradu je u septembru 2012. ukinuo prvostepenu presudu po žalbi Markovićevog punomoćnika zbog povrede odredaba parničnog postupka, tj. zbog toga što je utvrđio da tuženom Markoviću tužba nije uredno dostavljena od strane Prvog osnovnog suda i vratio je postupak na ponovno suđenje. Ponovljeno suđenje je u Prvom osnovnom суду u Beogradu otpočelo u februaru 2013. a nakon jednog odloženog i dva održana ročišta, sud je doneo novu prvostepenu presudu kojom se tužba GSA odbacuje kao neosnovana, a na koju je GSA uložila žalbu Apelacionom суду.

U obrazloženju svoje odluke veće Apelacionog suda na čelu sa predsednicom veća sudijom Zoricom Jašarević kaže da je Prvi osnovni sud u Beogradu u svojoj prvostepenoj, po tuženog (Dragana Markovića) oslobođajućoj, odluci pogrešno primenio materijalno pravo i citirajući Ustav, Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao i Zakon o zabrani diskriminacije na osnovu koga je podneta tužba, zaključuje da je „jasno [je] da izjava koju je tuženi dao novinarima pisanih i elektronskih medija sadržinski jeste diskriminacija prema LGBT populaciji“, kao i da „kako je ta izjava data u medijima ona predstavlja propagiranje diskriminacije“.

Takođe, Apelacioni sud ukazuje i na to da „tuženi kao ugledna politička ličnost, kao predsednik stranke, ima pravo na sopstveno mišljenje ali ima i obavezu da u svojim javnim nastupima ne propagira diskriminaciju. Posebna je obaveza političara, pa samim tim i tuženog, da promoviše vrednosti demokratskog društva kao što su pluralizam, tolerancija i pravo na različitost“.

„Pružanje zaštite tužiocu (GSA) ne predstavlja cenzuru niti predstavlja ograničenje slobode govoru tuženog niti prava na njegovo mišljenje i iznošenje i negativnih komentara, već predstavlja zabranu govora kojim se pronose ideje kojima se podstiče diskriminacija, a koje mogu imati štetne posledice na demokratske procese u društvu i razvoj društva u celini“, kaže se još u obrazloženju presude.

²⁷ <http://gsa.org.rs/2014/07/apelacioni-sud-doneo-pravosnaznu-presudu-dragan-markovic-palma-kriv-za-diskriminaciju-lgbt-populacije/>

Samo dan nakon objavljivanja pravosnažne presude Apelacionog suda u Beogradu, kojom je utvrđeno da je narodni poslanik i predsednik Jedinstvene Srbije (JS), Dragan Marković Palma, izvršio težak oblik diskriminacije LGBT populacije i kojom mu je zabranjeno da izvršenu diskriminaciju ponavlja, on je u otvorenom pismu kojim se obratio LGBT populaciji i koje su preneli mnogobrojni mediji u Srbiji, ponovo izneo niz neistina na račun LGBT osoba, optužujući ih bez ikakvog utemeljenja za različite probleme u društvu.

Imajući u vidu očigledno nepoštovanje suda od strane osuđenog Markovića i njegovu najavu da će i dalje vredati LGBT osobe u javnosti, GSA je najavila podnošenje nove tužbe protiv Markovića, ovog puta za odštetu zbog povrede prava ličnosti i nanetih duševnih bolova LGBT osobama, a na osnovu Zakona o obligacionim odnosima i Zakona o zabrani diskriminacije. U pitanju je udružena tužba par desetina članova i članica GSA, kao i svih drugih LGBT osoba u Srbiji koje žele da se pridruže ovoj tužbi.

PRAVOSNAŽNA PRESUDA ZA SLUČAJ UBISTVA TRANSSEKSUALKE MINJE KOČIŠ

25
GODIŠNJI IZVEŠTAJ
O POKAZJUJUĆOM POPULACIJE
U SRBIJI ZA 2014. GODINU

Zbog ubistva transseksualke Minje Kočiš iz Kikinde, Ivica Mihajlović iz Vladičinog Hana, početkom jula 2014. godine, pravosnažno je osuđen na 35 godina zatvora dok je njegov saučesnik, Novica Radisavljević iz Požarevca, osuđen na kaznu zatvora u trajanju od osam godina.

Minja Kočiš je 8. januara 2009. u Beogradu pronađena mrtva u iznajmljenom stanu u Sezanovoj ulici 88. U postupku je utvrđeno da je Radisavljević odranje poznavao žrtvu i koristio njene seksualne usluge jer se Minja bavila prostitucijom. Mihajlović je, pretpostavljajući da žrtva ima veću sumu novca, na dan ubistva, telefonom pozvao Minju, navodno tražeći seksualne usluge. Kada je ušao u njen stan, odmah je pokušao da joj otme novac, ali je ona pružila otpor. Mihajlović je zatim dva puta nožem ubio u srce a zatim je uzeo novčanik sa 2500 dinara i 10 evra, dva mobilna telefona i pobegao. Mihajlović je od 2002. godine na slobodi, kada je pobegao iz Kazneno-popravnog zavoda u Nišu, gde je izdržavao kaznu zbog posedovanja eksploziva i ubistva koje je počinio 1998. godine, kada je takođe prilikom pljačke, u Vladičinom Hanu, ubio nožem pa polio benzinom i zapalio komšinu Milojku Vranić iz sela Suva Morava u opštini Vladičin Han.

Od bekstva iz zatvora krio se u Beogradu, u iznajmljenom stanu, kod Radisavljevića. Saučesnik ovog svirepog ubistva, Novica Radisavljević još ranije je izdržao kaznu zatvora u trajanju od 15 godina, takođe zbog ubistva.

PRAVOSNAŽNA PRESUDA LIDERU POKRETA „OBRAZ“

BIZTEKNOST
UNUTRŠNJI POSLOVI
PRAVOSUDJE

Lider organizacije „Obraz“, Mladen Obradović, od 22. jula 2014. počeo je da izdržava kaznu kućnog pritvora po presudi Apelacionog suda, zbog širenja rasne i druge diskriminacije pred zabranjenu Paradu ponosa u septembru 2009. Apelacioni sud je zaključio da će se kaznom od četiri meseca kućnog zatvora u potpunosti ostvariti svrha kažnjavanja i izricanja krivičnih sankcija, posebno ceneći činjenicu da je Obradović student, kao i njegove porodične prilike (žena i dete). Obradović je osuđen da je od 13. do 20. septembra 2009. godine u Beogradu u stanju uračunljivosti, svestan svog dela kao sekretar Udrženja građana Otaćastveni pokret – Obraz, širio i predstavljao ideje koje zagovaraju diskriminaciju zasnovanu na ličnom svojstvu – seksualnoj orijentaciji i nasilju protiv lica, pripadnika Organizacije za lezbejska ljudska prava Labris, Udrženja Gej strejt aliansa, odnosno pripadnika LGBT populacije (lezbeijke, gejeve, biseksualce i transrodne osobe) i to tako što je organizovao pisanje grafita preteće sadržine: „Čekamo vas“, „Smrt pederima“, „Beogradom krv će liti gej parade neće biti“ i na svom računaru izrađivao propagandni materijal – oglase, plakate, flajere, nalepnice i javne pozive vezane za učesnike skupa Povorka ponosa i u svom kalendaru obeležio plan aktivnosti pod nazivom „delovanje“ a koje se odnosi na ispisivanje grafita, izradu nalepnica, proglaša, zvanje novih ljudi, a zatim i u sredstvima javnog informisanja davao izjave preteće i uvredljive sadržine za pripadnike LGBT populacije.

Međutim, samo nekoliko dana pred izricanje ove presude (3. februar 2012) Mladenu Obradoviću zbog izazivanja mržnje i upućivanja pretnji pred zabranjenu Paradu ponosa 2009, optužnica je izmenjena. Lideru organizacije „Obraz“ iz optužnice je isključen deo u kome mu se stavlja na teret da su njegova i aktivnost „Obraza“ doprineli tome da se Parada ponosa 2009. godine ne održi. Prema prvočinu optužnici stajalo je da je: Mladen Obradović optužen da je ispisivao grafite mržnje („Beogradsom krv će liti, gej parade neće biti“, „Pederi čekamo vas“, „Smrt pederima“) i u novinskim tekstovima širio govor mržnje i zastupao ideje koje zagovaraju nasilje i diskriminaciju na osnovu seksualne orientacije te su ovakve aktivnosti uticale na neodržavanje Parade ponosa 2009. godine. Međutim, prema optužnici koja je izmenjena 3. februara 2012. godine, na samom kraju postupka, zaključuje se da te aktivnosti nisu doprinele onemogućavanju pripadnika LGBT populacije u ostvarivanju prava na okupljanje, koje je garantovano Ustavom Republike Srbije. Izmenom optužnice, tužilac izostavlja posledicu učinjenog krivičnog dela, iako su predstavnici policije i pravosuđa nedvosmisleno naglašavali da aktivnosti „Obraza“ i njegovog lidera imaju udela u organizovanju nasilja nad građanima Srbije. Organizacije za zaštitu ljudskih prava²⁸ za ovakvu odluku uputile su zahtev tužilaštву da pruži javnosti obrazloženje. Međutim, obrazloženje je izostalo. Umesto objašnjenja, vođa pokreta „Obraz“ Mladen Obradović osuđen je 27. marta 2012. pred Prvim osnovnim sudom u Beogradu na deset meseci zatvora zbog izazivanja mržnje i upućivanja pretnji pripadnicima homoseksualne populacije pred otkazanu Paradu ponosa 2009. godine, (Krivično delo: Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti/član 317 Krivični Zakonik Republike Srbije) jer je od 13. septembra do 20. septembra 2009. godine kao sekretar „Obraza“, širio i predstavljao ideje koje zagovaraju diskriminaciju zasnovanu na ličnom svojstvu – seksualnoj orientaciji i nasilju protiv lica, pripadnika/ca Organizacije za lezbejska ljudska prava Labris i Gej strejt alijanse, odnosno pripadnika LGBT populacije.

Sud je utvrdio da je Obradović kriv jer je svojim postupcima, diskriminatorskim izjavama u medijima, ispisivanjem parola i grafita koji sadrže preteče poruke homoseksualcima, kao što su „Beogradsom krv će liti, gej parde neće biti“, „Smrt pederima“ i „Čekamo vas“, izvršio krivično delo izazivanje mržnje ali je nakon izricanja presude izjavio: „Čast mi je što sam osuđen u ovakvoj zemlji. Ovo će me samo ojačati u daljoj borbi.“ Sutkinja Ivana Ramić odlučila je da Obradoviću zapleni kućište kompjutera, jednu USB memoriju, 100 kompakt diskova, pet postera i trinaest flajera s parolom „Čekamo vas“. Osim toga, Obradović je dužan da sudu plati troškove od 15.000 dinara. Obradovićev advokat Goran Petronijević istog dana je izjavio da će na ovakvu odluku uložiti žalbu Apelacionom sudu u Beogradu, na koju ima pravo u roku od 15 dana od prijema presude. Nakon presude, novinarima ispred Palate pravde Obradović je rekao da smatra da suđenje nije bilo fer jer nije suđeno njemu već „Obrazu“, dodajući da je „suđeno pod političkim pristiskom“ ali da će „ova presuda ojačati i njega i njegovu organizaciju“.

Apelacioni sud u Beogradu je 26. oktobra 2012. godine, ukinuo prvočepenu presudu kojom je vođa pokreta „Obraz“ Mladen Obradović osuđen na 10 meseci zatvora zbog rasne i druge diskriminacije, a predmet je vraćen Prvom osnovnom судu na ponovljeno suđenje pred potpuno izmenjenim većem. Apelacioni sud je naveo da prvočepeni sud nije nesumnjivo utvrdio koje su tačno radnje navedene u optužnici potkrepljene dokazima i da je ukidanje prvočepene presude nužno.

Navodi se da Prvočepeni sud niti jednom reču u obrazloženju prvočepene presude ne daje razloge o tome na osnovu čega je utvrdio da je upravo Mladen Obradović, a ne neko drugi, organizovao pišanje grafita preteče i uvredljive sadržine. Prvočepeni sud morao precizirati sadržinu „ideja koje zagovaraju diskriminaciju na ličnom svojstvu“. Zbog navedenih bitnih povreda odredaba krivičnog postupka Apelacioni sud je stao na stanovište da se ne može utvrditi da je Mladen Obradović počinio krivično delo koje mu se stavlja na teret pa se ukidanje prvočepene presude pokazuje nužnim.

28 Asocijacija DUGA, Gej lezbejski info centar, Grupa za podršku mladim gej muškarcima „Izadi“, Komitet pravnika za ljudska prava YUCOM, Novosadska Lezbejska Organizacija, Parada ponosa Beograd, Žene za mir Leskovac, Žene u crnom, Kvirijski centar kao i sve članice koalicije protiv diskriminacije koju čine: Centar za unapređivanje pravnih studija, Civil Rights Defenders, Gayten LGBT, Labris – organizacija za lezbejska ljudska prava, Mreža odbrave za ljudska prava CHRIS, Praxis, Regionalni centar za manjine, Udržuvenje studenata sa hendihekompom

Predmet je primljen 15. novembra 2012. Pod novim brojem K-7561/2012. Krivično delo za koje se tereti: Rasna i druga diskriminacija iz člana 387 st.4 KZ a prvi glavni pretres u ponovljenom slučaju koji je zakazan za 28. februar 2013. godine nije održan. Na sledećem pretresu održanom 26. marta 2013. Mladen Obradović se izjasnio o optužnici i rekao da nije kriv.

U daljem toku postupka na pretresu održanom 26. aprila 2013. ponovili su svoje iskaze date u prethodnom postupku Marija Savić iz organizacije Labris i Lazar Pavlović iz Gej strejt alijanse.

Na pretresu održanom 30. maja 2013. godine svedočio je i svedok odbrane Miloš Popović. Na pretresu je Tužilaštvo predložilo dopunu optužnice (od 3. februara 2012) i posle reči „osobe“ dodalo reči „i time zalaže za sprečavanje ostvarivanja njihovog prava na okupljanje“. Sledеći pretres je bio zakazan 18. jula 2013. godine. Tek 6. septembra 2013. je lider „Obraza“, Mladen Obradović, osuđen u Prvom osnovnom суду u Beogradu na osam meseci zatvora zbog širenja rasne i druge diskriminacije pred otkazanu Paradu ponosa u septembru 2009. godine. Prvostepenom presudom Prvog osnovnog suda u Beogradu od 6. septembra 2013. godine, lider „Obraza“ Mladen Obradović, osuđen je na osam meseci zatvora zbog „izazivanja mržnje i upućivanja pretnji pripadnicima homoseksualne populacije pred otkazanu Paradu ponosa 2009. godine“ – Krivično delo: Izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti/član 317 Krivični Zakonik Republike Srbije; Broj predmeta: K.23953/10. Međutim, Apelacioni sud je preinačio prvostepenu presudu Prvog osnovnog suda u Beogradu iz septembra 2013. i Obradoviću preplovio kaznu od osam meseci zatvora. Apelacioni sud je zaključio da će se kaznom od četiri meseca kućnog zatvora u potpunosti ostvariti svrha kažnjavanja i izricanja krivičnih sankcija, posebno ceneći njegove porodične prilike. Obradović je student koji ima ženu i dete. Od 22. jula 2014. Obradović služi kaznu kućnog pritvora.

PREDSTAVLJANJE OFICIRA ZA VEZU SA LGBT ZAJEDNICOM

U zgradi Vlade Republike Srbije, 24. marta 2014. održan je prvi sastanak institucija Vlade Republike Srbije sa organizacijama civilnog društva za zaštitu i unapređenje položaja LGBT populacije. Sastanku su prisustvovali: Tanja Miščević, šefica pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, Suzana Paunović direktorka Kancelarije za ljudska i manjinska prava, Ivana Ćirković, direktorka Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom, Boris Milićević, specijalni savetnik ministra bez portfelja zaduženog za evropske integracije, General Mladen Kuribak, načelnik Uprave policije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Golub Gačević, načelnik Odeljenja za organizaciju, prevenciju i rad policije u zajednici, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Aleksandar Stojmenović, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Mirjana Maksimović, zamenica menadžera Tima za socijalnu inkluziju, Borjana Peruničić, Kancelarija za ljudska i manjinska prava, Sanja Mešanović, saradnica šefice pregovaračkog tima, Ivana Ponjavić, saradnica šefice pregovaračkog tima, Jelena Danilović, saradnica šefice pregovaračkog tima, dok su isprd civilnog sektora na sastanku bile prisutne organizacije: Centar za kvir studije, Duga, Egal, Gejten - LGBT, Gej strejt alijansa, GLIC, Grupa za podršku mladim LGB osobama „Izađi“, Kviriya, Labris, Parada ponosa Beograd, Omladinska grupa Helsinskog odbora i YUCOM.

Na sastanku je predstavljen plan rada MUP-a na poboljšanju bezbednosti LGBT osoba u Srbiji i predstavljen je novoimenovani oficir za vezu sa LGBT populacijom, Aleksandar Stojmenović.

Šefica pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj uniji, Tanja Miščević, predočila je da je država prepoznaла značaj koji ima tema zaštite i unapređenja položaja LGBT populacije. Na sastanku je istaknuto da je sa tim u vezi oformljena neformalna radna grupa sa dva konkretna cilja – održavanje Parade ponosa i promocija evropskih vrednosti, među kojima su anti-diskriminacija i pravo na slobodno okupljanje građana. U toj grupi nalazi se Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo prosvete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo pravde, Ministarstvo kulture i informisanja, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, socijalna i boračka pitanja i parlament.

Na kraju sastanka je zaključeno da je ovo prvi u nizu radnih sastanaka ove vrste čiji je osnovni cilj unapređenje položaja LGBT zajednice. Na sastanku su pokrenute inicijative da se organizuju odvojeni sastanci sa Ministarstvom prosvete i Ministarstvom zdravlja, predstavljen je oficir za vezu sa LGBT zajednicom pri MUP-u preko koga će organizacije civilnog društva dobijati više informacija i uključivati se u dalje aktivnosti kao što su definisanje priručnika, davanje predloga za odabir oficira na lokalnu i sl.

PRETNJE SMRĆU AKTIVISTIMA I ČLANSTVU GSA

Putem telefona i mejla, Gej strejt alijansa (GSA) je u više navrata tokom marta i aprila 2014. dobila pretnje u vidu poziva i poruke u kojima se eksplisitno poziva na „ubijanje i klanje njihovih članova i rukovodstva“.

GSA je u aprilu primila dve najbrutalnije preteće poruke veoma slične sadržine kojima se preti smrću, poziva se na ubistvo članova GSA i „čišćenje“ Srbije od ove organizacije.

Nepoznati muškarac nazvao je GSA i dobio izvršnu direktorku te organizacije, koju je počeo da vređa i opsovao joj „majku pedersku“, a nakon toga povikao „sve vas treba pobiti“. Ona ga je prekinula rekavši kako će o ovoj pretnji i o njegovom broju telefona, koji nije bio sakriven, odmah obavestiti policiju, na šta se on nasmjejao a direktorka GSA je zatim prekinula telefonski razgovor. GSA je o ovoj pretnji odmah obavestila policiju i o tome je data izjava u policijskoj stanici.

Najbrutalnije preteće poruke pozivale su članove Srpske radikalne stranke (SRS) i ultradesničarskih pokreta „Obraz“ i „Naši“ da „uzmu noževe u ruke i da počnu klati sve članove Gej strejt alijanse“. Dalje se u porukama poziva da se Srbija očisti od te „pederske organizacije“ i da se članovi GSA „ubijaju nemilice“. Takođe se u porukama vređa i predsednik Alijanse i poziva se na njegovo ubistvo. Obe poruke se završavaju rečima „I sretno vam klanje“ a potpisane su jedna sa „Mladen Obradović“ a druga sa „Ratko Mladić“.

Gej strejt alijansa je ove pretnje prijavila policiji.

Prema informacijama kojima ova organizacija raspolaže ovaj slučaj se još uvek nalazi u tužilaštву i nije prosleđen policiji na rešavanje zbog kako je rečeno novog Zakona o krivičnom postupku.

OBRAZOVANJE I PROFESIONALNA EDUKACIJA

MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

Nakon više godina nastojanja da se uspostavi kontinuirana saradnja sa Ministarstvom unutrašnjih poslova i da se na taj način podigne nivo bezbednosti i zaštite LGBT osoba od napada koji su prouzrokovani mržnjom zbog stvarne ili prepostavljene (istopolne) seksualne orientacije žrtve, u oktobru 2014. konačno dolazi do saradnje MUP-a i Labrisa.

Ovaj pionirski poduhvat predstavlja prvi korak ka uspostavljanju buduće saradnje i komunikacije sa policijom ali i rušenju uzajamnih barijera i predrasuda.

Intenzivna dvodnevna obuka je imala za cilj pre svega ukazivanje na problem sa kojima se susreću LGBT osobe u slučaju kada su žrtve napada a zatim i obezbeđivanje uslova da policijske uprave budu mesto poverenja u kome će se LGBT osobe osećati zaštićeno od nasilja, zlostavljanja i diskriminacije.

Obuci, koja je trajala od 20. oktobra do 20. novembra, prisustvovalo je 120 policijskih službenika/ica iz 27 policijskih uprava u Srbiji.

Policajci službenici/e su u okviru programa dvodnevnog treninga bili upoznati sa terminologijom i pravima koja štite LGBT osobe, bilo je reći o tome kako da prepoznaju društvene mehanizme homofobije, koje su uobičajene predrasude o osobama koje nisu heteroseksualne orientacije. Završni deo programa obuke obuhvatila je i simulacija mogućih stvarnih situacija i žive biblioteke, metodologija neposrednog upoznavanja sa egzistencijom lezbejki i gejeva.

Rekli su o obuci:

Aleksandar Vasilijević, Načelnik Odjeljenja za organizaciju, prevenciju i rad policije u zajednicu-Uprava policije MUP: „Ovo je pionirski poduhvat kada je u pitanju širenje policijske obuke kod ovako značajnih pitanja odnosa policijskih službenika prema LGBT zajednici i ostvarivanju njihovih prava, ali i pune saradnje sa zajednicom sa ciljem osiguravanja bezbednosti. Svi se pitaju

zašto je baš sada organizovana obuka, ali podsećam vas da je MUP počeo saradnju sa manjiskim grupama još 2006 godine. Labris je sada uspeo da okupi slične NGO, postigne konsenzus oko ove teme i sa te pozicije nastupi ka MUP-u i pristupi realizaciji ovog značajnog poduhvata.“

Ana Zrnić, predstavnica Uprave kriminalističke policije: „Naglasila bih da tema seminara nije bila da li je homoseksulanost nešto dobro ili loše – već da postoji i da se problemi sa kojima se suočava ovaj deo našeg društva bolje razumeju i lakše prihvate.“

Koordinatorke Labrisa: „Nismo tu da menjamo vaše stavove i uverenja. Tu smo da prenesemo činjenice „sa terena“, da vas upoznamo sa razlozima neprijavljanja slučajeva napada policiji i generalno da prenesemo probleme nasilja, diskriminacije i socijalne distance sa kojima se suočavaju LGBT osobe u Srbiji.

Obuke su organizovane i realizovane u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Uprava policije, a uz podršku Ambasade Kraljevine Holandije. Treninzi i studijske posete pripadnika MUP-a realizovaće se i tokom 2015. kao deo kontinuirane saradnje i nastojanja da se podigne nivo bezbednosti LGBT osoba u Srbiji.

ZDRAVSTVO, ZDRAVSTVENA, SOCIJALNA ZAŠTITA I STANOVANJE

NASTAVAK EDUKACIJE CENTARA ZA SOCIJALNI RAD OD STRANE ASOCIJACIJE DUGA I KANCELARIJE ZA LJUDSKA I MANJINSKA PRAVA VLADE REPUBLIKE SRBIJE

U 2014. godini Asocijacija Duga nastavila svoj petogodišnji program u oblasti socijalne zaštite, koji je započeo 2011. godine uz finansijsku podršku Uprave za ljudska i manjinska prava. Centar za socijalni rad u Kovinu uz stručnu podršku Asocijacije Duga organizovao je decembra 2014. prvi supervizijski sastanak sistema socijalne zaštite, posvećen radu sa LGBT osobama i članovima njihovih porodica. Na sastanku su obrađivane teme: problemi LGBT adolescenata i njihovih porodica, rodni identitet/transrodnost, zasto LGBT osobe izbegavaju da traže pomoć u državnim institucijama, šta centri za socijalni rad mogu da urade da LGBT osobe i njihove porodice u većoj meri koriste usluge Centara za socijalni rad kada su im one potrebne.

Na ovom sastanku, predstavljena je i studija jednog kvalitetno realizovanog slučaja sa transseksualnom osobom. Po prvi put 5 lokalnih samouprava dalo finansijsku podršku LGBT organizaciji Asocijacija DUGA i to: Šabac, Raška, Tutin, Trstenik i Arilje.

Asocijacija Duga je u saradnji sa Kancelarijom za ljudska i manjinska prava, uz saglasnost Ministarstva za rad zapošljavanje boračka i socijalna pitanja i finansijskom podrškom Saveta Evrope iz Strazbura, Britanske Ambasade u Beogradu i Ambasade Kraljevine Holandije u Beogradu održala 44 treninga gde je edukovano je 983 stručna radnika iz 146 centara za socijalni rad u Srbiji i 3 centra za porodični smeštaj i usvojenje.

Uspostavljen je sistem monitoring i evaluacije između Asocijacije DUGA i CSR kao i sistem međusobnog upućivanja korisnika. I u toku 2014. Asocijacija Duga i centri za socijalni rad su imali 11 zajednickih slučajeva u kojima su se obratile LGBT osobe, od kojih su 3 bile punoletne i 8 maloletnih, od ukupnog broja maloletnih osoba njih 4 je pokušalo suicid, zbog straha od odbacivanja ili odbacivanja zbog seksualne orientacije ili rodnog identiteta.

U Palati Srbija 21. marta 2014 godine, u prisustvu 183 učesnika iz 82 Centra za socijalni rad i mnogih domaćih i međunarodnih organizacija i institucija, predstavljene su „Preporuke za što adekvatniji odgovor sistema socijalne zaštite na potrebe LGBT osoba i njihovih porodica“ autora Aleksandra Price, predsednika Asocijacije Duga. Konferencija je bila radna i učesnici su davali svoje komentare na ceo document preporuka u maju 2014 godine izasla je finalna verzija prepo-

ruka. Izradu ovih preporuka naručila je Kancelarija za ljudska i manjinska prava, a urađene su na osnovu obrade 789 upitnika pre i posle 39 osnovnih treninga.

U novembru 2014. godine u Republičkom zavodu za socijalnu zaštitu, akreditovan je i napredni trening za rad sa seksualnim manjinama u sistemu socijalne zaštite, podnet na akreditaciju od strane Asocijacije Duga. Ovaj trening je kreiran na osnovu preporuka stručnih radnika iz sistema socijalne zaštite koji su učestvovali na osnovnim treninzima, a pilotiran je uz podršku Saveta Evrope iz Strazbura.

U 2014. godine, uz podršku ambasade kraljevine Holandije, Asocijacija Duga je započela pilotiranje zdravstveno/socijalne usluge kroz *outreach* aktivnosti za LGBT osobe i njihove porodice i uradila „Analizu sistema socijalne zaštite sa aspekta organizacija civilnog društva koje se bave unapređenjem položaja LGBT osoba i LGBT osoba kao korisnika usluga socijalne zaštite“. Autor ove analize je Vladan Jovanović.

Tokom 2014. godine prestalo je višegodišnje finansiranje prevencije HIV/AIDS-a u Srbiji od strane „Globalnog fonda za borbu protiv side tuberkuloze i malarije“. Iako je „Istraživanja među populacijama pod povećanim rizikom od HIV infekcije i među osobama koje žive sa HIV-om“ koje je realizovao Institut za javno zdravlje Srbije „Batut“ iz 2013 godine, pokazalo da je prevalenca HIV-a u populaciji muškaraca koji imaju seksualne odnose sa muškarcima (MSM) u Beogradu 8,3% u Novom Sadu 5,3% i u Kragujevcu 6,3%. Posto Ministarstvo zdravlja Srbije, nije obezbedilo nikakvu održivost, HIV preventivnih programa u MSM populaciji, tok infekcije je vrlo neizvestan i van kontrole, pošto je većina HIV preventivnih programa za ovu populaciju prestala u oktobru 2014. godine.

OMLADINA, SPORT, KULTURA I MEDIJI

Povodom međunarodnog dana ljudskih prava i 19 godina od osnivanja, Labris je simbolično dobio zahvalnice saradnicima i partnerima tokom 2014. godine ali i onim pojedincima/kama koji su svojim radom i zalaganjem tokom 2014. godine doprineli unapređenju položaja osoba orijentacije drugačije od heteroseksualne.

Žarko Šunderić Menadžer Tima za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva sa aktivistkinjama Labrisa Dragonom Todorović i Jovankom Todorović na dodeli zahvalnica
© Labris

Aktivistkinje Labrisa
Jelena Vasiljević i
Aleksandra Gavrilović
© Labris

Dobitnica nagrade „Duga“. Tanja Miščević
šefica pregovaračkog tima za vodenje
pregovora o pristupanju Srbije EU
© gsa.org.rs

ZAHVALNICE SU URUČENE:

1. Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije
2. Policijskoj upravi za grad Beograd, Uprava policije – odeljenje za Javni red i mir
3. Ambasadi Federalne Republike Nemačke
4. Ambasadi Kraljevine Norveške
5. USAID misiji u Srbiji
6. Terry Reintke, Poslanici Evropskog parlamenta
7. Mehmed Omeroviću, predsedniku Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova, Skupštine Republike Srbije
8. Kancelariji za ljudska i manjinska prava Vlade Republike Srbije
9. Poverenici za zaštitu ravnopravnosti
10. Timu za socijalno uključivanje i smanjenje siromaštva, Vlade Republike Srbije
11. Centru za istraživanje, transparentnost i odgovornost – CRTA
12. Gej i lezbejskom Viktori Institutu iz Sjedinjenih Američkih Država
13. Lezbejskoj i gej federaciji Nemačke
14. Neformalnoj grupi „Vještice“
15. dr Dušici Žigić Marković, psihijatrici ustanove „Dr Dragiša Mišević“
16. Dragana Ilić i Biljani Popović, iz Centra za psihoterapiju i edukaciju „Prostori“
17. Kristini Kastelec, volonterki Labirsa
18. Alex Cooper, volonteru na međunarodnoj konferenciji
19. Mariji Šabanović, osnivačici sportske grupe FemSlam

Međunarodni dan ljudskih prava se obeležava širom sveta svakog 10. decembra još od 1950. godine, na dan kada potpisana Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, a kojom je, po prvi put u istoriji čovečanstva, priznato pravo svih ljudi na život, slobodu i jednakost. Organizacija Labris je pre tačno 19 godina odabrala baš ovaj datum kao dan osnivanja ali i kao datum koji na najbolji način simbolizuje osnovne principe za koje se već skoro dve decenije uporno zalaže.

U junu 2014. u Skupštini grada Beograda, dodeljena je druga po redu nagrada „Duga“ koju Gej strejt alijansa dodeljuje za doprinos u borbi protiv homofobije i transfobije i zaštiti i unapređenju ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji.

Dobitnica nagrade „Duga“ za 2013/14. godinu je Tanja Miščević, šefica pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj Uniji koja se veoma ozbiljno i sa velikim entuzijazmom, na strateški i sistematičan način posvetila temi ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji. Tanja Miščević je inicirala i realizovala mnoge aktivnosti koje za cilj imaju poboljšanje i zaštitu prava LGBT populacije među kojima su i priprema plana rada za poboljšanje položaja LGBT osoba u Srbiji i koordinacija mnogobrojnih ministarstava i institucija sa ciljem realizacije ovog plana, kao i uspostavljanje dijaloga i saradnje sa delom nevladinog sektora koji se bavi LGBT pitanjima. Dobitnica „Duge“ pokrenula je saradnju sa mnogim ministarstvima i institucijama, motivišući ih da zajedno rade na ostvarivanju ciljeva kojih su važni i za proces evrointegracije Srbije i društvo u celini. Tanja Miščević je više puta u svojim javnim nastupima ukazivala na značaj smanjenja diskriminacije i povećanja tolerancije prema LGBT populaciji, uvek u afirmativnom smislu. Nedvosmisleno i javno je podržala održavanje Parade ponosa 2013. i zajedno sa tadašnjim ministrom bez portfelja zaduženim za evrointegracije najavila je svoj dolazak na ovaj događaj.

Tanja Miščević nagradu je uručio Golub Gačević, pomoćnik načelnika Uprave policije, kao predstavnik prošlogodišnjeg dobitnika nagrade „Duga“ – Odeljenja za rad sa zajednicom MUP.²⁹

²⁹ <http://gsa.org.rs/2014/06/tanja-miscevic-dobitnica-nagrade-du-ga-za-201314/>

SNAPSHOT JEDNAKOSTI

Razgovor i vođenje kroz izložbu SNAPSHOT JEDNAKOSTI priredio je IDAHO Belgrade u saradnji sa organizacijama YUCOM i Labris. Tokom izložbe, koja je bila postavljena u Kući ljudskih prava i demokratije, 8. decembra 2014. posetioci su saznali više o predlogu Zakona o istopolnim partnerstvima u Srbiji i o svim pozitivnim društvenim promenama koje bi ovaj zakon doneo.

Iz Kataloga izložbe:

Fotografije prikazuju dirljive trenutke sa istopolnih venčanja u Njujorku, a njihov autor je Goran Veljić, savremenik i svedok sociološke i antropološke promene koju je ovom gradu bračna jednakost donela. Ova izložba je prvi put predstavljena u junu u KC Rex kao deo festivala „Kultura i umetnost u borbi #ZAJednakost“ povodom obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv homofobije i transfobije u organizaciji IDAHO Belgrade i podršku UK Parobrod i Ambasade Kraljevine Holandije. Izložba je tada izvedena u pop-up formi i kroz dvočasovni performans „svadbeni banket“, a deo radova kao i dokumentarne fotografije sa performansa su trenutno izložene u Kući ljudskih prava. Autor izložbe, Goran Veljić, rođen je u Smederevskoj Palanci i ceo svoj život bavi se dokumentarnom i političkom fotografijom. Veljić je jedan od fotografa koji je imao priliku da slika prva legalna venčanja LGBTQI osoba u Njujorku nakon izglasavanja *Marriage Equality Act-a* 2011.

Reč autora:

„Jedine sfere kroz koje se možemo boriti za bolje društvo ne samo u Srbiji već i šire, jesu pre svega obrazovanje, a potom kultura i umetnost. Umetnost i kultura su oduvek bili jezik koji se svuda razume, alat kojim se jedino može i delovati i koji zaista i suštinski može da menja društvo... Ako bolje pogledamo, uvođenje bračne jednakosti u Njujorku doprinelo je kako u sferi ostvarivanja osnovnih ljudskih prava, ali i sveukupnom poboljšanju gradskog turizma i ekonomije, a samim tim i standarda života u ovom gradu“, rekao je autor Goran Veljić.

„Za 1 minut koliko traje jedno (istopolno) venčanje, proleti i celi život svih onih koji su u istoriji čovečanstva dali doprinos teškoj borbi za jedno od najvažnijih ljudskih prava. U svojim fotografijama Goran Veljić uspeva da iz svih tih života koji za 1 minut prolete pred matičarem zabeleži onaj najznačajniji – trenutak u kojem smo zaista svi jednaki. Kroz „snapshotove“ razmena bračnih zaveta, stavljanja burmi, prvog poljupca – emotivna oluja sa aktera prenosi se na posmatrača. Ali **punctum** ovih fotografija nije to emotivno uzbudjenje, već svest da je (bračna) jednakost civilizacijska bitka koja mnogim zemljama, kao i u Srbiji, još uvek nije osvojena.“

U 2014. izašla je knjiga „Džuvljarke – Lezbejska egzistencija Romkinja“³⁰ – knjiga koja po prvi put govori o životu Romkinja lezbejki kroz skup petnaest potresnih životnih priča o teškoćama i jedinstvenoj snazi nevidljivih, višestruko diskriminisanih žena.

Autorka ovog kulturno-antropološkog dokumenta je Vera Kurtić, aktivistkinja organizacije Ženski prostor iz Niša.

U knjizi se govori o specifično teškom položaju Romkinja lezbejki, zbog zatvorenosti romskih zajednica i krajnjeg negiranja njihovog postojanja ali i zbog rastućeg rasizma. Ipak, kroz ovu knjigu Romkinje su doble glas „koji je morao da bude pušten“.

30 <http://labris.org.rs/dzuvljarke-prica-o-nevidljivim-zenama/>

©Goran Veljić

33

Gorjan Veljić
O PROIZVODJENJU
U SREBRIĆU ZA 2014. GODINU

OMADINA FORUM
KULTURA MEDIJI

INTERNACIONALNI FESTIVAL KVR FILMA „MERLINKA“

Šesti međunarodni festival kvir filma „Merlinka“ koji je održan u Beogradu od 9. do 16. decembra 2014. ponudio je 65 kratkometražnih, igranih i dokumentarnih filmova sa LGBT tematikom. Internacionalni festival kvir filma „Merlinka“ prvi put je organizovan u decembru 2009. godine sa idejom da promoviše filmske naslove koji se bave gej, lezbejskom i transseksualnom tematikom, a koji retko dođu do domaće filmske publike.

Festival koji zajednički organizuju Gej lezbejski info centar GLIC i Dom omladine, naziv je dobio po ubijenoj trans osobi Vjeranu Miladinoviću Merlinki.

Sarajevski otvoreni centar je u periodu od 31. januara do 2. februara 2015. u art bioskopu Kriterion ugostio Festival Merlinka. U okviru festivala organizovana je i diskusija o temi: "Transseksualnost u tranziciji" sa idejom da se transseksualnost preispita iz šireg društveno ideoološkog konteksta zemalja u regiji. Ovo je drugi put da se festival Merlinka organizovanje u Sarajevu.

FESTIVAL TOLERANCIJE³¹

Krajem oktobra 2014. grad Zaječar i Gej strejt alijansa potpisali su Memorandum o saradnji kojim je predviđeno da se međunarodni muzički festival „Zona Tolerancije“ održi 1. i 2. maja 2015. godine na antičkom lokalitetu Feliks Romuliana u blizini Zaječara uz bogat prateći program.

Ideju organizovanja ovog festivala, izneo je narodni poslanik Saša Mirković na debati u Skupštini Srbije o ljudskim pravima LGBT osoba koja je održana u okviru „Nedelje ponosa“.

Rekli su o festivalu:

Ivana Ćirković, direktorka Vladine Kancelarije za saradnju sa civilnim društvom: „Festival ima velike kapacitete. Neophodno je partnerstvo opština i nevladinih organizacija kada je reč o promociji prava LGBT zajednice. Čestitam Zaječaru što je ukazao poverenje Gej strejt alijansi.“

Lazar Pavlović, predsednik GSA: „Nama je jako značajno da jedna lokalna samouprava prvi put čini ovako jedan konkretni korak, i daje primer drugima, čitavom sistemu i državi kada se radi o promociji ljudskih prava“, rekao je on. Prema njegovim rečima, u Festival će biti uključene i druge LGBT organizacije, a napravljena je i mreža u regionu koja će raditi na promociji.

³¹ <http://gsa.org.rs/2014/12/zajecar-i-gsa-predstavili-koncept-festiva-la-zona-tolerancije/>

Glavni ciljevi Festivala su promocija ljudskih prava, tolerancije i jednakosti za sve građane i građanke Zaječara i Srbije; promocija Zaječara kao otvorene i tolerantne sredine koja prihvata i podržava različitost i promoviše jednakost za LGBT zajednicu i druge manjinske zajednice na teritoriji grada i u Srbiji, kao i promocija istorijskog nasleđa i turističko-ugostiteljskog potencijala Zaječara i okoline. Decentralizacija, kao jedna od komponenti pored multikulturalnosti, inkluzivnosti, regionalne saradnje, ekologije, takođe veoma je značajna jer se pitanje tolerancije i njene promocije izmešta iz Beograda i nacionalnih institucija jer se njime bavi jedna lokalna samouprava kao što je grad Zaječar.

ISTRAŽIVANJE „PARADA PONOSA I LGBT POPULACIJA“

Centar za kvir studije sproveo je početkom 2014. godine četvoromesečno istraživanje „Parada ponosa i LGBT populacija“³², ispitujući stavove pripadnika/ca LGBT populacije o Paradi ponosa, ali i drugim pitanjima vezanim za aktivizam i svakodnevni život ove populacije u Srbiji. Istraživanje projektnog tima Aleksandra Stojakovića, Marijane Stojčić, Marije Radoman, Tanje Marković i Sunčice Vučaj je spovedeno preko upitnika (kvantitativni deo istraživanja) i fokus grupe (kvalitativni deo).

S obzirom na to da u Srbiji ne postoji pouzdana statistička baza o LGBT populaciji, ovo istraživanje nije moguće izvesti na reprezentativnom slučajnom uzorku, pa se uzorak ovog istraživanja može smatrati *prigodnim* i *dostupnim*. Krajnji cilj projekta jeste postizanje elementarnog konsenzusa LGBT aktivista i aktivistkinja u pogledu mogućnosti i alternativa organizovanja Parade ponosa; približavanje različitih politika LGBT organizacija civilnog sektora u vezi sa organizovanjem Parade ponosa.

U Kulturnom centru Rex je 20. decembra 2014. predstavljena publikacija sa rezultatima istraživanja.

Kao glavni izvor podataka korišćeni su podaci dobijeni iz elektronskog upitnika anketnog tipa u periodu od 10. januara 2014. do 10. aprila 2014. godine. Ispitanici/ce su anonimno popunjavalii/e elektronske upitnike, u kojima su se od njih tražile različite samoprocene i procene. Istraživanje u kome je anketirano ukupno 416 osoba, pokazalo je da:

- 77% smatra da LGBT organizacije treba da se dogovore oko osnovnih ciljeva za koje se zalažu
- 87% misli da aktivnosti LGBT organizacija treba proširiti van Beograda u druge gradove
- 70% podržava ciljeve za koje se bore LGBT organizacije
- 64 % podržava sam rad LGBT organizacija
- 69% smatra da bi trebalo više LGBT osoba da se uključi u aktivnosti LGBT organizacija
- 97% opredeljuje se za zaštitu od nasilja kao glavni cilj LGBT organizacija
- 96% smatra da glavni cilj treba da bude borba za ekomska i socijalna prava LGBT osoba i zaštitu od diskriminacije na radnom mestu

Slede „saradnja sa državnim institucijama“ (86%), „borba za legalizaciju istopolnih partnerskih zajednica“ (80%), „povećanje vidljivosti/medijske kampanje“ (77%), „održavanje Parade ponosa (47%)“, „saradnja sa političkim strankama“ (59%) i „veći broj žurki“ (42%).

Na pitanje da ispitani/ce navedu još neki cilj koji smatraju važnim, a koji nije među ponuđenima, kao važni izdvajaju se potreba za edukacijom građana/ki o LGBT osobama i njihovim pravima (15%) i potreba da se učenici/e u školama edukuju o toleranciji i pravima i položaju LGBT osoba (10%).

Jedan deo ciljeva koji se navode tiče se pristupa LGBT organizacija u borbi za ostvarivanje prava LGBT osoba i unapređivanja njihovog položaja, kao što su „udruživanje sa ostalim manjinskim

32 http://issuu.com/centarzakvirstudije/docs/parada_ponosa_i_lgbt_populacija/1

grupama“ (10%) i „bolja saradnja LGBT organizacija i stvaranje zajedničke platforme“ (6%). Neki od ovde navedenih ciljeva predstavljaju izdvajanje kao posebno važnih ciljeva, one koji bi mogli da se šire supsumiraju u kategorije navedene u prethodnom pitanju: „organizovanje tribina, radionica, izložbi, sportskih događaja“ (6%), „medijske promocije kroz emisije koje bi se bavile LGBT temama“ (6%), „sigurne kuće za LGBT osobe“ (3%); ili su suviše generalni kao što su, recimo: „psiho-socijalna podrška“ (8%), „zaštita od diskriminacije“ (7%), „smanjivanje predrasuda i stereotipa“ (3%) i „osnaživanje LGBT populacije“ (3%).

ISTRAŽIVANJE „PERCEPCIJA JAVNOSTI U SRBIJI O LJUDSKIM PRAVIMA LGBTIQ GRAĐANA“

Tokom 2014. sprovedno je istraživanje „Percepcija javnosti u Srbiji o ljudskim pravima LGBTIQ građana“ koje je pokazalo da tek 10 % ispitanih poznaje neku LGBT osobu i da samo 6 % od ukupno ispitanih smatra da su LGBT osobe najviše izložene diskriminaciji u Srbiji. Istopolni brakovi prihvatljeni tek svakoj osmoj osobi koja živi u Srbiji.

Istraživanje je uz podršku NDI sproveo Ipsos Strateški marketing.

Preuzeto iz redovnog godišnjeg izveštaja Poverenika za zaštitu ravnopravnosti za 2014. godinu:

ISTRAŽIVANJE O ODNOSU GRAĐANA PREMA DISKRIMINACIJI U SRBIJI³³

Glavni nalazi istraživanja koje svake godine sprovodi Poverenik za zaštitu ravnopravnosti pokazalo je da najveće predispozicije za diskriminaciju postoje u odnosu na LGBT osobe, pripadnike drugih etničkih zajedница, pripadnike manjinskih verskih zajedница. Građani ocenjuju da su najdiskriminisanije u Srbiji žene (42%) i Romi (41,5%), a zatim osobe sa invaliditetom (28,4%)

ISTRAŽIVANJE O ODNOSU PREDSTAVNIKA JAVNE VLASTI PREMA DISKRIMINACIJI U SRBIJI³⁴

Ispitanici smatraju da predstavnici organa javne vlasti imaju predrasude prema određenim grupama, posebno prema LGBT populaciji, pripadnicima malih verskih zajedница, osobama koje žive sa HIV-om.

Istraživanje stavova policijskih službenika o diskriminaciji pokazalo je da ispitanici, njih 79% smatra da diskriminacija postoji i da su njoj najviše izloženi pripadnici LGBT populacije i osobe koje žive sa HIV-om.³⁵

33 *Odnos građana prema diskriminaciji u Srbiji*, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, UNPD, CeSID, 2013. Dostupno na <http://www.ravnopravnost.gov.rs/sr/istra%C5%BEivanja/istra%C5%BEivanje-javnog-mnenja-odnos-gra%C4%91lana-prema-diskriminaciji-u-srbiji>

34 *Odnos predstavnika organa javne vlasti prema diskriminaciji u Srbiji*, Poverenik za zaštitu ravnopravnosti, UNPD, IPSOS, 2013. Dostupno na <http://www.ravnopravnost.gov.rs/sr/istra%C5%BEivanja/istra%C5%BEivanje-odnos-predstavnika-organ-a-javne-vlasti-prema-diskriminaciji-u-srbiji>

35 Kancelarija za ljudska i manjinska prava i Poverenik za zaštitu ravnopravnosti sproveli su istraživanje stavova policijskih službenika o diskriminaciji u okviru projekta „Sprovođenje antidiskriminacionih politika u Republici Srbiji“ (program IPA 2011 koji je finansirala Evropska unija.

PREDSTAVLJANJE LGBT POPULACIJE U MEDIJIMA

Preuzeto iz projekta: „Predstavljanje rodnih manjinskih grupa u medijima: Srbija, Crna Gora i Makedonija“ (Representation of Gender Minority Groups in Media: Serbia, Montenegro and Macedonia)³⁶

Projekat „Predstavljanje rodnih manjinskih grupa u medijima: Srbija, Crna Gora i Makedonija“ (Representation of Gender Minority Groups in Media: Serbia, Montenegro and Macedonia) realizuje Fakultet za medije i komunikacije u Beogradu zajedno sa partnerima iz regionala (Fakultet dramskih umjetnosti, Cetinje i Koalicija za seksualna i zdravstvena prava marginalizovanih zajednica, Skoplje) uz podršku RRPP Western Balkans programa Univerziteta u Friburgu (University of Fribourg) i Švajcarske agencije za razvoj. Projekat je rezultat partnerstva tri institucije kao i rada pet individualnih istraživača/istraživačica iz tri zemlje. Partnerska institucija projekta je Škola za slavističke i istočnoevropske studije Univerzitetetskog koledža u Londonu (SSEES, UCL) koji je dvadeseti rangirani univerzitet na Šangajskoj listi.

Projekat je fokusiran na naučnu i komparativnu analizu diskurzivnih praksi putem kojih mediji predstavljaju i tretiraju rodne manjinske grupe i LGBT zajednicu u navedene tri zemlje.

U okviru regionalnog istraživačkog projekta „Predstavljanje rodnih manjinskih grupa u medijima: Srbija, Crna Gora i Makedonija“ (*Representation of Gender Minority Groups in Media: Serbia, Montenegro and Macedonia*) analizirane su društvene i kulturne prakse isključivanja i uključivanja marginalizovanih zajednica na Zapadnom Balkanu. Poseban fokus istraživanja je na ulozi medija u procesu zaštite ljudskih prava rodnih manjinskih grupa i predstavnika LGBT zajednice kao i drugih dvostruko marginalizovanih i posebno ranjivih rodnih grupa. Osnovni ciljevi projektnog istraživanja su: ukazivanje na ključnu ulogu medija u procesu oblikovanja javnog diskursa o LGBT populaciji i dvostruko marginalizovanim rodnim grupama u Srbiji, Crnoj Gori i Makedoniji; mapiranje medijskih mehanizama reprezentacije LGBT populacije koji su u funkciji isključivanja rodnih manjinskih grupa iz zajednice; analiza one vrste argumentaciju u okviru medijskog diskursa koja stvara sliku o LGBT populaciji kao društvenoj opasnosti, čime se obezbeđuje alibi za zabranu Parade ponosa i srodnih događaja u ime brige za društvenu bezbednost. U okviru istraživanja komparativno su analizirani medijski materijali iz 2013. i 2014. godine (vezani za ključne događaje poput Parade ponosa u Srbiji i Crnoj Gori ili Nedelje ponosa u Makedoniji) kako bi se pružio uvid u mogućnosti unapređenja medijskog izveštavanja o LGBT populaciji, te efikasnije primenjivanje već postojećih i donošenje novih zakonskih regulativa.

Cilj projekta u širem smislu otuda je podsticanje kritičkih oblika medijskog mišljenja i kulture javnog dijaloga na Zapadnom Balkanu.

KVANTITATIVNA I KVALITATIVNA MEDIJSKA ANALIZA

Kvantitativna istraživanja štampanih medija (Politika, Danas, Blic, Kurir, Informer) ukazuju na porast broja tekstova i povećanu medijsku pažnju posvećenu Pride-u u odnosu na 2013. Najznačajnije teme izveštavanja tokom 2014. - prisutne u većini štampanih medija kao i u većini TV emisija informativnog karaktera (RTS, B92, Studio B, Pink) – vezane su za: Bezbednosnu situaciju i organizaciju Parade; Proces evropskih integracija; Stavove domaćih i stranih političara vezanih za održavanje Parade; Opis incidenta koji indirektno onemogućavaju ili otežavaju organizovanje Parade ponosa: štrajk policije i advokata, izjave crkvenih velikodostojnika, upozorenja o medijskoj cenzuri, izjave zabrinutih građana, izveštaji o porodičnoj šetnji Dveri pre ali i posle Parade ponosa; Opis samog događaja (izvešaji sa terena i interpretacije određenih događaja koji su se desili tokom Parade); Odnos prema LGBT aktivizmu i reprezentacija LGBT zajednice.

Spisak tema i kvalitativna istraživanja pokazuju, međutim, da je način medijskog izveštavanja o Paradi ponosa tokom 2014, uprkos povećanoj medijskoj pažnji, ambivalentan. Nabrojane teme

³⁶ <http://www.fmk.singidunum.ac.rs/projekti/17-naucno-istrazivacki-projekti/>

ukazuju na disbalans između predstavljanja rodnih manjinskih grupa kao opasnosti po zajednici i predstavljanja rodnih manjinskih grupa kao istinski integrisanih u zajednicu.

Istraživanje takođe pokazuje da štampani, elektronski i novi mediji na nacionalnom nivou imaju različitu ulogu u medijskom izveštavanju o Paradi kao i u procesu formiranja javnog diskursa o predstavnicima rodnih manjinskih grupa.

Elektronski i novi mediji, brži su od štampanih medija, i imaju značajniju ulogu u mobilizaciji građana, oblikovanju javnog diskursa i pripremi/senzibilisanju javnog mnjenja za određeni tip reakcije na Pride. Pri tome TV sadržaji pokazuju visok stepen uniformnosti u izveštavanju: analiza pokazuje da su izveštavanja o Paradi u centralnim informativnim emisijama u tri do sada analizirana tv programa (RTS, B92, Studio B) koncipirana na manje-više srođan način, što dovodi do sličnog tipa mobilizacije/senzibilisanja građana.

Uočene su sledeće tendencije u izveštavanju medija o danu pre, o danu događaja i o danu posle događaja:

- Kompletan značaj događaja svodi se na bezbednosno pitanje, čime se u centar događanja stavljuju državni organi, kao oni kojima treba dati priznanje zbog uspešnog odražavanja parade, a premijer je direktno naglasio da se zahvaljuje i građanima Srbije što su pristojnošću omogućili da se održi ovaj događaj;
- Sami LGBT aktivisti i LGBT populacija ovim načinom izveštavanja padaju u drugi plan, to jest njihove poruke ostaju u senci državnog angažmana;
- U izveštavanju postoji tendencija da se ovom događaju prida državnički značaj, odnosno veliki deo izveštavanja odnosi se na izjave šefova EU misije, ambasadora, predstavnika evropskog parlamenta, ministara, političara, koji, u svojim izjavama pre svega kometarišu ponašanje države i države i državnih organa, a vrlo neznatno se osvrću na položaj i egzistenciju same LGBT i populacije u Beogradu i Srbiji.

Problem integracije rodnih manjinskih identiteta u stvarni život zajednice ostaje otvoren: TV mediji, život LGBT populacije i rodne manjine i dalje prikazuju u kontekstu nereda, pretnje i haosa koji sugerisu TV prilozi.

NOVI MEDIJI

Novi mediji, imaju povlašćenu poziciju u situaciji ranog informisanja i senzibilisanja građana za određenu političku reakciju. Analiza LGBT sajtova kao i sajtova crkvenih i desničarskih organizacija pokazuje da novi mediji demonstriraju raznovrsnost politika predstavljanja rodnih manjinskih grupa i njihovih interesa kao i što potvrđuju radikalnost ali i raznovrsne političke interese protivnika Parade ponosa.

LGBT SAJTOVI

LGBT sajtovi u Srbiji se obraćaju pre svega LGBT populaciji, nudeći informacije, obrazovne sadržaje, zabavu, mogućnosti za komunikaciju (forume, chat-komunikaciju, komercijalne i lične oglase i slično). Sajtovi su odabrani za analizu na osnovu sledećih kriterijuma: reputacija časopisa među pripadnicima ove populacije i drugim zainteresovanim korisnicima, nivo informativnog kvaliteta sajta, i, konačno, značaj sajta u interakciji između aktivističkih grupa i zainteresovanih pripadnika LGBT populacije, branitelja ljudskih prava, zainteresovanih intelektualaca, i drugih.

Istraživanje u Srbiji je bazirano na četiri ključna LGBT sajta. To su:

1. www.gay-serbia.com, najstariji website koji nudi raznovrsne intelektualne, informativne i komunikacione sadržaje;
2. www.labris.org.rs, sajt najveće lezbejske organizacije u Srbiji, koji nudi mnoštvo edukativnih i informativnih sadržaja, i često se oglašava preko fejsbook stranice;
3. www.GayEcho.com, sajt koji donosi veliku količinu raznovrsnih informacija iz oblasti zdravlja, politike, prava, zabave, i ostalog a namenjen je korisnicima Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske i Srbije;
4. Optimist, internet izdanje časopisa koji se bavi temama vezanim za gej kulturu, politiku i aktivizam.

U pogledu ovih sajtova istražuju se načini obaveštavanja korisnika o održavanju Parade ponosa cele Nedelje parade ponosa, kao i sve teme relevant za ovaj dogadjaj i problematiku. Posebno se istražuju i sadržaji u vezi sa paradom održanom 2014. godine koji se prezentuju na sajtu www.parada.rs, a koji predstavlja udruženje građana Parada ponosa Beograd, koje je zaduženo za organizaciju Parade ponosa u Beogradu.

ZAKLJU
ČAK

Stanje medijskog izveštavanja o rodnim manjinskim grupama i LGBT zajednici odraz su socioloških i kulturoloških praksi koje su često visoko politizovane a u okviru kojih se rešava dobar deo gorućih društvenih pitanja u regionu.

Tip medijskog diskursa i način predstavljanja rodnih manjinskih grupa u medijima na izvestan je način u korelaciji sa stepenom inkluzije i brzinom kojom se proces integracije LGBT populacije i rodnih manjinskih grupa odigrava u stvarnim – ne deklarativnim - društvenim praksama zemalje u regionu.

ZAVRŠNA REČ

Godina koja je za nama bila je izuzetno turbulentna i obeležena značajnim, uglavnom pozitivnim, pomacima u pogledu stanja ljudskih prava LGBT osoba u Srbiji.

Organizovana je prva Parada ponosa bez većih incidenata, doneta su važna strateška dokumenta a počelo se i sa izradom novih. Čini se da pristup ljudskim pravima postaje sistematičniji i da se državne institucije danas više nego ikad otvaraju za LGBT ljudska prava. Dokaz za to su sastanci LGBT organizacija sa predstvincima Vladinih kancelarija i Ministarstva unutrašnjih poslova, imenovanje oficira za vezu sa LGBT zajednicom, zajednička sednica odbora za ljudska i manjinska prava i ravнопravnost polova i odbora za Evropske integracije kao i uključivanje LGBT organizacija u izradu strateških dokumenata i skrining relevantnih poglavlja.

Izvesno je da bi bilo urađeno još mnogo više da Srbiji nisu zadesile kataklizmične poplave u maju 2014. zbog čega je po prvi put odložena Parada ponosa kao i javno slušanje za model zakona o registrovanim istopolnim zajednicama u Skupštini Vojvodine.

Zato u 2015. predstoji još mnogo posla.

Insistiranje na kontinuitetu organizovanja Parade ponosa i ispunjenju jasnih zahteva koje ona postavlja, nastavak na radu „Platforme za jačanje uloge organizacija civilnog društva u cilju efikasnije zaštite prava i poboljšanja kvaliteta života građana drugačije seksualne orientacije i rodnog identiteta“ koja će ujednačiti tendencije LGBT organizacija, predstavljanje javnih politika iz 5 oblasti koji će pomoći da se zahtevi LGBT organizacija jasnije artikulišu, samo su neke od aktivnosti koje će se desiti u okviru institucija koje mogu doneti pozitivnu društvenu promenu i boljšak za sve LGBT građane i građanke ali i za čitavo društvo.

